

Capítol 8

Cobreix una Multitud de Pecats¹

Abans de l'alba, quan ja m'havia vestit, resultà fascinant guaitar per la finestra on les espelmes es reflectien com dues alimares damunt la negror dels vidres i, després de comprovar que tot el que era més enllà encara estava completament embolcallat en la indistingibilitat de la nit, anar observant com es presentava quan arribava el dia. A mesura que el panorama es revelava a poc a poc i mostrava l'escena damunt la qual el vent havia vagarejat a les fosques com la meva memòria sobre la meva vida, vaig tenir el plaer de descobrir les coses desconegudes que em voltaven mentre dormia. De primer només eren vagament perceptibles enmig de la boirina i al damunt encara pampalluguejaven les darreres estrelles. Quan s'acabà aquest pàl·lid interval, el quadre començà a engrandir-se i a omplir-se tan ràpidament que, a cada nou esguard, podia trobar-hi prou per contemplar-ho durant una hora. Imperceptiblement les espelmes esdevingueren l'única cosa incongruent del matí, tots els racons foscos de la meva habitació es fongueren i el dia brillà lluminós damunt un paisatge acollidor, on es destacava l'antiga església de l'abadia amb la imponent torre, que projectava una suau renglera d'ombra que no semblava compatible amb el seu caràcter sever. Però, sovint, d'exterior abruptes –espero haver-ho après–, n'emanen influències serenes i amables.

Tenia tant de neguit a propòsit dels dos manolls de claus, que vaig estar somniant, durant una hora abans d'alçar-me, que com més panys provava d'obrir les claus més s'entestaven a no encaixar-hi. Cap somni ha resultat ésser menys profètic.

Cada part de la casa era tan ordenada i tothom va ser tan atent amb mi, que no vaig tenir cap problema amb el dos manolls, però sí a intentar recordar el contingut de cada rebost, armari i caixó; a anotar en una pissarra les melmelades, els adobs, les conserves, les botelles, la cristalleria, la porcellana i una gran quantitat de coses; i de ser, en general, una mena de tieta ridícula i metòdica. Estava tan atrafegada que, quan vaig sentir el repic de la campaneta, no em podia creure que era l'hora d'esmorzar. Vaig córrer cap a baix i vaig fer te, perquè se m'havia confiat la responsabilitat de preparar-lo; després, com que tots eren més aviat tardaners i encara ningú no s'havia llevat, vaig pensar que podria donar una ullada al jardí i fer-me també alguna idea de com era. El vaig trobar un lloc ben deliciós; al davant hi havia la preciosa avinguda i el passeig pel qual vam arribar –i on aquí i allà havíem esfondrat la grava tan terriblement amb les nostres rodes que li vaig demanar al jardiner que ho anivellés–;

---

¹ Al·lusió a la caritat, vegeu 1 Pe 4, 8.

al darrere, el jardí, amb la meva noieta a la finestra del damunt, oberta de bat a bat per enviar-me un somriure, com si volgués besar-me a distància. Més enllà del jardí hi havia l'hort i després un prat, després una agradable i reduïda pallera, i després un corralet molt bufó. La casa, amb els tres pics de la teulada, la diversitat de finestres, algunes tan grosses, les altres tan petites i totes tan boniques, amb l'emparrat a la façana sud per a roses i xuclamel, i l'aspecte hospitalari, confortable i familiar: era, com va dir l'Ada quan va sortir a trobar-me del braç del seu propietari, digna del cosí John... cosa perillosa de dir, si bé només li va costar un pessic a les galtes.

El Sr. Skimpole fou tan agradable a l'hora d'esmorzar com anit. Hi havia mel a la taula i això el dugué a dissertar sobre les abelles. No tenia cap objecció a fer a la mel, va dir —i crec que no en tenia cap, perquè semblava que li agradava—, tanmateix, protestava contra les arrogants presumpcions de les abelles. No entenia gens ni mica que les laborioses abelles li fossin proposades com a model, suposava que a les abelles els agradava fer mel, si no, no en farien, ningú els ho demanava. No calia que les abelles s'atribuïssin tant de mèrit per les seves preferències. Si cada pastisser anés pel món bronzint, picant tothom que es creués pel seu camí i avisant egoïstament a tothom que se n'anava a treballar i que no l'havien de molestar, el món esdevindria un lloc insuportable. A més, al capdavant, era ben ridícul ésser foragitat de la teva fortuna amb fum de sofre, tan bon punt l'havies aconseguida. Tindríeu una molt desfavorable opinió d'una persona de Manchester si filés cotó en canvi de res. Afirmà que pensava que l'abegot era l'encarnació d'una idea més intel·ligent i satisfactòria. L'abegot diria amb tota tranquil·litat: “Ja m'excusarà. No puc de cap manera atendre la botiga! Estic en un món on hi ha tant per veure i tan poc temps per veure-ho, que he de prendre'm la llibertat de mirar al meu voltant i demanar, a qui no vulgui tenir cura d'ell mateix, que em mantingui.” Segons el Sr. Skimpole, aquesta venia a ser la filosofia de l'abegot, i la considerava una bona filosofia —suposant que l'abegot desitgés sempre mantenir bones relacions amb les abelles, cosa que, fins on ell sabia, aquell simpàtic individu sempre desitjaria si aquella important criatura li ho permetés, en comptes de ser tan presumtuosa amb la seva mel!

Va prosseguir fantasiejant de puntetes sobre una gran diversitat de terrenys i ens va divertir a tots, si bé un altre cop semblava donar al que deia un significat tan seriós com n'era capaç. Els vaig deixar encara escoltant-lo, quan em vaig retirar per fer-me càrrec dels nous deures. Em van tenir ocupada una estona i de tornada amb el cistell de claus sota el braç, travessant un passadís, el Sr. Jarndyce em va cridar des d'una petita cambra contigua al seu dormitori, que em va semblar que era en part una petita biblioteca de llibres i papers i en part un museu molt reduït de les seves botes, sabates i caps de barrets.

—Seu, estimada —va dir el Sr. Jarndyce—, cal que coneguis això, és el meu Remugador. Quan no estic d'humor, vinc aquí a remugar.

—Deu venir aquí poc sovint, senyor —vaig dir.

—Oh, no em coneixes! —va contestar— Quan em sento frustrat o disgustat... pel vent, i és de llevant, em refugio aquí. El Remugador és la cambra més ben utilitzada de la casa. Encara no t'has assabentat de la meitat dels meus humors. Déu meu, com tremoles!

No podia evitar-ho; vaig intentar-ho de valent, però estant sola amb aquella benvolent presència, trobant-me amb la seva amable mirada i sentint-me tan feliç i tan reconeguda aquí, i el cor tan ple...

Li vaig besar la mà. No sé què vaig dir, o si vaig arribar a parlar. Es quedà desconcertat i caminà cap a la finestra, gairebé vaig creure que tenia la intenció de saltar-ne, fins que es girà i em vaig adonar pels seus ulls que hi havia anat a amagar-se. Em va donar un tust amable al cap i es va asseure.

—Apa! Apa! —digué— Ja ha passat. Uf! No siguis ximpleta!

—No tornarà a passar, senyor —vaig contestar—, però al principi és difícil...

—Bajanades! —va dir— És fàcil, fàcil. Per què no ho havia de ser? Em vaig assabentar que hi havia una bona nena que era òrfena i que no tenia protector, i se'm va acudir ser aquest protector. Es fa gran i cada vegada justifica més la meva bona opinió, i esdevinc el seu tutor i amic. Què hi ha d'estrany, en tot això? Vinga, vinga! Ara ja hem aclarit els comptes pendents i tinc un altre cop al davant el teu rostre agradable, confiat i lleial.

Em vaig dir a mi mateixa: “Esther, estimada, em sorprens! Realment això no m'ho esperava de tu.” I va donar tan bon resultat que vaig creuar els braços abraçant el meu cistell i em vaig refer completament. El Sr. Jarndyce, expressant aprovació amb el rostre, em va començar a parlar, tan confiadament com si jo tingués el costum de conversar cada matí amb ell des de qui-sap-lo. Gairebé em féu l'efecte d'haver-ho fet.

—Suposo, Esther —va dir—, que no tens ni idea d'aquests assumptes de la Cancelleria?

I és clar, vaig fer que no amb el cap.

—No sé qui en té —prosseguí—. Els advocats l'han entortolligat fins un tal punt de confusió, que les circumstàncies originals del cas han desaparegut de la faç de la terra. Es tractava d'un testament i dels seus beneficiaris... o una vegada així fou. Ara no es tracta sinó de costes. Contínuament hi apareixem i desapareixem, jurem, interroguem, arxivem, registrem, argumentem, segellem, proposem, recorrem, al·leguem i girem al voltant del Lord Cancellier i els seus satèl·lits, i valsem cancellerescament sens parar fins a la polsegosa mort a propòsit de les costes. Tota la resta, per alguna extraordinària raó, s'ha fos.

—Però es tractava, senyor —vaig dir per fer-lo tornar enrere, perquè es començava a refregar el cap—, d'un testament?

—Doncs sí, es tractava d'un testament i de res més —contestà—. Un cert Jarndyce, en mala hora, va fer una gran fortuna i atorgà un gran testament.

La fortuna deixada pel testament es dilapida ara per disquisicions en l'administració dels fideïcomisos; els beneficiaris del testament han arribat a una situació tan ruïnosa que podrien considerar-se justament castigats si haguessin comès un delictes gravíssim pel fet de rebre un llegat monetari; el mateix testament ha esdevingut paper mullat. Si una persona ignora el que la resta d'implicats ja saben, la totalitat de la causa es notifica a aquesta única persona que la desconeix. De la totalitat d'aquesta deplorable causa, tothom n'ha de tenir còpies, una vegada i una altra, de totes les carretades de papers que s'han anat acumulant –o, com és habitual, ha de pagar-les sense tenir-les, perquè ningú no les vol–, i tothom ha de prosseguir sortint al mig i fer-se enrere, en una contradansa de costes, honoraris, bestieses i corrupcions tan infernal que no s'havia somniat mai en les més exaltades visions d'un sàbat de bruixes. La Cancelleria fa demandes a la justícia ordinària, la justícia ordinària les retorna a la Cancelleria; la justícia ordinària considera que no es pot fer això, la Cancelleria que no es pot fer allò; ni tampoc pot fer-se res, per molt que diguin, sense que aquest procurador informi i aquest advocat comparegui per A, que aquest altre procurador informi i aquest altre advocat comparegui per B, i així sens parar al llarg de tot l'alfabet, com en el conte del Pastís de Poma². Així, durant anys i panys, vides i més vides, tot continua recomençant una vegada i una altra i res no s'acaba mai. I sota cap concepte podem sortir del procés, perquè ens n'han fet part, i cal que hi hagi parts, tant si ens agrada com si no. Però no paga la pena de pensar-hi! Quan el meu oncle avi, el pobre Tom Jarndyce, va començar a pensar-hi, va ser el principi de la fi!

—El Sr. Jarndyce de qui m'han explicat la història, senyor?

Va assentir amb el cap amb posat seriós.

—Jo era el seu hereu i aquesta era casa seva, Esther. Quan vaig arribar aquí, realment era inhòspita. Va deixar-hi els senyals de la seva desgràcia.

—Que canviada que està ara! –vaig dir.

—Abans d'ell s'anomenava els Pics. Ell li va donar el nom actual, i vivia aquí tancat i barrat, submergit nit i dia en maleïdes piles de documents del procés, i esperant contra tota esperança desembullar-los de la confusió i trobar-ne una conclusió. Mentrestant, aquest lloc va quedar fet una ruïna, el vent xiulava per les parets esquerdades, la pluja entrava pel sostre malmès, l'herbam ofegava el pas a la porta podrida. Quan vaig dur les seves restes aquí casa, em va semblar que la casa també s'havia fet volar el cervell; fins aquest extrem n'estava, de trinxada i ruïnosa.

Després de dir-se això a si mateix amb esgarripança, passejà una mica amunt i avall, em va mirar, es va refer i tornà a seure amb les mans a la butxaca.

---

² *The history of Apple Pie*: cançó infantil molt utilitzada a les escoles angleses del segle XIX a les beceroles. Comença: “*A was an apple-pie, B...*”

—Ja t’he dit que això era el Remugador, estimada. Per on anava?

Li vaig recordar que per l’esperançador canvi que havia fet a Casa Inhòspita.

—Casa Inhòspita: és cert. A la ciutat de Londres tenim una propietat que avui s’assembla moltíssim al que era llavors Casa Inhòspita... dic una propietat nostra, volent dir del procés, però hauria de dir de les costes; perquè les costes és l’únic poder de la terra que en traurà ara alguna cosa, o la convertirà merament en sofriment i llàgrimes. És un carrer de cases cegues i agonitzants, amb els ulls apedregats; sense un sol vidre, sense ni un bastidor de finestra, amb només els porticons descolorits i descarnats que han sortit de les frontisses i pengen separats; les baranes de ferro s’escorcen en panes de rovell; les xemeneies s’esfondren, els graons de pedra de cada porta —i cada porta podria ser la porta de la mort— són plens de verdet; fins els puntals que sostenien les ruïnes es podreixen. Encara que Casa Inhòspita no fos a la Cancelleria, sí que hi era el seu amo, i estava marcada amb el mateix segell. Aquestes són les empremtes del Gran Segell sobre tot Anglaterra, estimada; fins i tot ho saben les criatures!

—Que canviada que està! —vaig tornar a dir.

—Bé, és així —contestà més animat—, i és assenyat de part teva dur-me a la cara lluminosa del quadre. —Quin acudit, el meu seny!— Són coses de les quals mai no parlo, o ni tan sols hi penso, excepte aquí al Remugador. Si consideres oportú —mirant-me seriosament— esmentar-ho a l’Ada i a en Richard, pots fer-ho. Ho deixo a la teva discreció, Esther.

—Espero, senyor... —vaig dir.

—Crec que seria millor que m’anomenessis tutor, estimada.

Un altre cop em va fer l’efecte que m’ofegava —em vaig sobreposar a mi mateixa amb: “Esther, a veure, saps que et deixes anar!”—, quan va aparentar dir-ho lleugerament, com si fos un caprici, en lloc de fer-ho amb tendresa serena. Tanmateix, vaig donar un lleugeríssim sotrac a les claus de governanta per advertir-me a mi mateixa, i creuant els braços damunt el cistell de manera encara més enèrgica el vaig mirar amb tranquil·litat.

—Espero, tutor —vaig dir—, que no es refiï gaire de la meva discreció. Espero que no s’equivoqui respecte a mi. Em temo que li resultarà decebedor saber que no sóc intel·ligent... però és la pura veritat; i si no ho reconeguéssim sincerament, aviat se n’adonaria.

No semblava gens decebut, ans al contrari. Em digué, amb un somriure als llavis, que, òbviamment, em coneixia molt bé, i que per ell era prou intel·ligent.

—Espero —vaig dir— poder arribar-ne a ser, però em fa por, tutor.

—Ets prou intel·ligent per ser aquí, l’amable doneta de les nostres vides, estimada —contestà enjogassat—, la doneta de la cançó infantil, i no faig referència a Skimpole:

“Velleta, i on vas tan enlaire?”

“A escombrar les teranyines de l’aire.”

Les escombraràs tan completament del nostre cel, en el teu càrrec de governanta, que un dia d’aquests haurem d’abandonar el Remugador i tapiar-ne la porta.

Aquest fou l’origen d’anomenar-me Doneta, Velleta, Teranyina, Sra. Shipton, Mare Hubbard, Dama Durden³ i tants altres noms d’aquest estil que el meu propi nom es va perdre del tot entre aquests.

—Tanmateix —va dir el Sr. Jarndyce—, tornant a la nostra xerrameca. Heus aquí en Rick, un bon xicot que promet. Què n’hem de fer, d’ell?

Oh Déu meu, quin acudit demanar-me consell en un punt com aquest!

—Aquesta és la qüestió, Esther —va dir el Sr. Jarndyce posant-se confortablement les mans a les butxaques i estirant les cames—. Ha de tenir una professió; cal que la triï ell mateix. Suposo que hi haurà un munt més de per-ruqueria⁴, però s’ha de fer.

—Més què, tutor?

—Més per-ruqueria. És l’únic nom que conec per designar-ho. Ell és un tutelat de la Cancelleria, estimada. Kenge i Carboy n’hauran de dir alguna cosa; el magistrat com-es-digui —una mena de ridícul enterramorts que cava fosses segons els mèrits de les causes en una habitació del darrere, al final de Quality Court a Chancery Lane— n’haurà de dir alguna cosa; el conseller legal n’haurà de dir alguna cosa; el Canceller n’haurà de dir alguna cosa; els seus satèl·lits n’hauran de dir alguna cosa; tots ells hauran de ser distingidament i abundantament remunerats; el conjunt de tot això serà àmpliament cerimoniós, prolix, insatisfactori i car, i en general l’anomeno per-ruqueria. No sé com la humanitat ha arribat a ser afligida amb la per-ruqueria, o per quins pecats aquests joves sempre cauen en un pou d’això; però és així.

Tornà a començar a refregar-se el cap, i a insinuar que sentia el vent. Però es tractava d’una mostra deliciosa de la seva amabilitat envers mi, perquè mentre es refregava el cap, o passejava amunt i avall o feia totes dues coses, el seu rostre recobrava l’expressió benigna tan aviat com em mirava; i es tornava a sentir del tot a gust, i a posar-se les mans a les butxaques i a estirar les cames.

³ Doneta, Velleta i Teranyina fan referència a cançons infantils. Sra. o Mare Shipton és el nom d’una bruixa de Yorkshire del final del segle XV. Mare Hubbard és la protagonista d’una cançó infantil, també se’n fa referència a *Great Expectations*, cap. 19. Dama Durden és un personatge d’una popular cançó còmica de carrer del temps de Dickens.

⁴ *Wigglomeration*: mot faceciós, creat per Dickens de *wig* & (*a*)*glomeration*: literalment significaria aglomeració/conglomerat de perruques, antonomàsia de burocràcia judicial.

—Potser, abans de res —vaig dir—, seria millor preguntar al Sr. Richard per què s'inclina.

—Justa la fusta —va contestar—, això és el que vull dir! Ja m'entens, només intenta parlar-ne, com de passada, amb ell i l'Ada, amb el teu tacte i amb el teu posat tranquil, i a veure a quines conclusions arribeu. Amb els teus recursos, doneta, de segur que arribarem al fons de la qüestió.

Realment estava espantada pensant en la importància que anava assolint, i en el nombre de coses que m'eren confiades. No volia dir pas això; volia dir que era ell qui hauria de parlar amb en Richard. Però, és clar, no vaig gosar replicar una altra cosa llevat que ho faria tan bé com podria, si bé em temia —de veritat que vaig creure necessari tornar-ho a repetir— que em considerava més espavilada que no era. Però el meu tutor es va posar a riure amb la rialla més agradable que he sentit en ma vida.

—Vinga, va! —va dir, aixecant-se i posant bé la cadira— Crec que per avui ja hem rondinat prou! Només una última cosa. Esther, estimada, hi ha alguna cosa que m'hagis de preguntar?

—A propòsit de mi mateixa, senyor? —vaig dir.

—Sí.

—Tutor —vaig dir, aventurant-me a posar la meva mà, que era més freda del que hauria desitjat, a les seves—, res! Estic del tot segura que si hi hagués alguna cosa que hauria de saber, o que tingués necessitat de saber, no li hauria de demanar que me la digués. Si la totalitat de la meva seguretat i confiança no estigués dipositada en vostè, tindria un cor ben dur. No hi ha cap cosa que hagi de preguntar-li, res.

Em va passar la meva mà pel seu braç i vam anar a buscar l'Ada. Des d'aquest moment em vaig sentir absolutament tranquil·la amb ell, absolutament confiada, absolutament contenta de no saber res més, absolutament feliç.

Al principi dúiem una vida mes aviat atrafegada a Casa Inhòspita, perquè havíem de relacionar-nos amb molts residents del veïnat i de fora que coneixien el Sr. Jarndyce. Ens semblava, a l'Ada i a mi, que tothom que volia fer alguna cosa amb els diners d'altri el coneixia. Quan, un matí al Remugador, vam començar a classificar les seves cartes i a contestar-ne alguna en nom seu, ens va sorprendre descobrir com la gran finalitat de les vides de la majoria dels seus corresponsals semblava ésser constituir-se en comitès per aconseguir diners i repartir-los. Les senyores estaven tan desesperades com els cavallers; a dir veritat crec que n'estaven més i tot. Participaven en comitès de la manera més apassionada i recaptaven subscripcions amb una vehemència extraordinària. Ens feia l'efecte que algunes es devien passar tota la vida enviant targetes de subscripció a totes les adreces de Correus: targetes d'un xíling, targetes de mitja corona, targetes de mig sobirà, targetes de penic. Volien de tot. Volien roba de vestir, volien roba esparracada, volien diners, volien

carbó, volien sopa, volien accions, volien autògrafs, volien franel·la, volien qualsevol cosa que el Sr. Jarndyce tingués o no tingués. Els seus objectius eren tan diversos com les seves demandes. Volien construir edificis nous, volien pagar deutes d'edificis vells, la Germandat de les Maries Medievals volia establir-se en un edifici singular –s'adjuntava reproducció de la proposada Planta Est–; volien fer un homenatge a la Sra. Jellyby; volien que es pintés el retrat del secretari del comitè per oferir-lo a la seva sogra, que li professava una estima prou reconeguda. Realment em penso que volien aconseguir-ho tot, des de cinc-cents mil opuscles a una renda anual, des d'un monument de marbre a una tetera de plata. S'anomenaven amb una munió de títols. Eren les Dones d'Anglaterra, les Filles de Bretanya, les Germanes de totes les Virtuts Cardinals, les Joves d'Amèrica, les dames de cent denominacions. Feien l'efecte d'estar sempre entusiasmades a recollir vots i fer eleccions. Segons el nostre modest parer, i segons les seves referències, semblava que contínuament recollien vots a desenes de milers, si bé mai no presentaven els seus candidats per a res. Ens feia mal de cap només de pensar en les atrafegades vides que devien menar.

Entre les dames que es distingien més per la seva benevolència rapinyaire –si se'm permet l'expressió– hi havia la Sra. Pardiggle⁵, que semblava, si jutjo pel nombre de cartes al Sr. Jarndyce, una corresponsal tan prolífica com la mateixa Sra. Jellyby. Vam observar que sempre que la Sra. Pardiggle era el tema de conversa el vent canviava, i això invariablement interrompia el Sr. Jarndyce i el prevenia d'aprofundir-hi més, tot remarcant que hi havia dues menes de persones caritatives; l'una, la gent que feia poca cosa i molt d'enrenou; l'altra, la gent que feia moltíssim sense gens d'enrenou. Teníem, doncs, curiositat per conèixer la Sra. Pardiggle sospitant que era un tipus de la primera mena, i ens vam alegrar quan un dia va trucar amb les seves cinc criatures.

Era una dona de complexió formidable, amb ulleres, un nas prominent, veu forta, i causava la impressió de voler una gran quantitat d'espai. I realment ho aconseguí, perquè tombà amb les faldilles unes cadiretes que eren a considerable distància. Com que només érem a casa l'Ada i jo, la vam rebre amb timidesa; però ella entrà com l'aire glaçat i fent tornar morats els pobres Pardiggles que la seguien.

—Aquests, senyoretetes –va dir la Sra. Pardiggle amb gran volubilitat, després de les primeres salutacions–, són els meus cinc fills. Deuen haver vist els seus noms en alguna llista impresa de subscripció en poder del nostre estimat Sr. Jarndyce, o potser en més d'una. L'Egbert, el més gran –dotze–, és el noi que de la seva butxaca envia l'import de cinc xílings i tres penics als indis tockahoopo. L'Oswald, el segon –deu i mig–, és el nen que contribuí amb dos i nou penics a l'Homenatge als Grans Forjadors de la Nació.

---

⁵ *Pard*: forma arcaica del mot *lleopard*.

En Francis, el tercer –nou–, un i sis penics i mig. En Felix, el quart –set–, vuit penics per a les Vídues Jubilades. I l'Alfred, el més petit –cinc–, s'ha allistat voluntàriament a les Cadenes d'Alegria Infantil i ha fet la promesa que mai en tota la seva vida no consumirà tabac sota cap forma.

Mai de la vida no havíem vist uns nens tan insatisfets. No era merament que estiguessin mustis i escarransits –si bé certament també n'estaven–, sinó que oferien l'aspecte d'estar ferotgement descontents. Quan va esmentar els indis tockahopo, l'Egbert em va fer una ganyota tan salvatge que podria haver suposat que era un dels més sinistres membres d'aquesta tribu. La cara de cada nen, a mesura que es mencionava l'import de la seva aportació, s'enfosquia d'una manera peculiarment vindicativa, però la seva va ser de llarg la pitjor. Tanmateix, he de fer l'excepció del petit recluta de les Cadenes d'Alegria Infantil, que es mostrava impertorbablement i uniformement trist.

—Han anat de visita a casa de la Sra. Jellyby, tinc entès –va dir la Sra. Pardiggle.

Li vam dir que sí, que hi havíem passat una nit.

—La Sra. Jellyby –prosseguí, parlant sempre amb el mateix to exaltat, alt i dur, de manera que m'imaginava la seva veu com si també dugués una mena d'ulleres, i aprofito l'ocasió per remarcar que les seves ulleres no eren gens apropiades als seus ulls perquè, com l'Ada deia, tenia “ulls sufocats”, en el sentit de molt prominents–, la Sra. Jellyby és una benefactora de la societat i es mereix un cop de mà. Els meus xicots han contribuït al projecte africà: l'Egbert amb un xíling i sis penics, que suposava la seva paga de nou setmanes; l'Oswald, amb un i un penic i mig, que suposava el mateix; la resta, d'acord amb els seus migrats mitjans. Tanmateix, no estic d'acord amb la Sra. Jellyby en tots els punts. No estic d'acord com tracta la canalla. Se li n'ha fet esment. S'ha observat que la seva canalla no participa en les finalitats a què ella es consagra. Potser té raó, potser s'equivoca; però amb raó o sense, no és la meua manera de procedir amb els meus. Me'ls enduc on sigui.

Aquestes paraules, després me'n vaig convèncer –com també l'Ada–, arrancaren un xiscle agut a l'irritable noi gran. El va transformar en un badall, però començà com un xiscle.

—Assisteixen amb mi a les matines –fetes amb tots els ets i uts–, a dos quarts de set en punt del matí durant tot l'any, fins i tot naturalment a ple hivern –va dir apressadament la Sra. Pardiggle–, i són a la meua vora durant els successius deures del dia. Sóc dama Escolar, sóc dama Visitadora, sóc dama Lectora, sóc dama Distribuïdora; sóc de l'oficina del comitè local de la roba interior i de molts comitès generals més; la meua propaganda és vastíssima, potser cap altra ho és tant. Tanmateix, els meus m'acompanyen a tot arreu, i d'aquesta manera arriben a conèixer els pobres i a capacitar-se per fer tasques caritatives en general; resumint, el gust per aquesta mena de coses, que revertirà després en les seves vides en un servei als veïns, i en la pròpia satisfacció.

La meva canalla no és frívola; es gasten la totalitat de l'assignació, sota el meu criteri, en subscripcions; i han assistit a tantes trobades públiques, a tantes conferències, sermons i debats, com pocs adults han fet. L'Alfred –cinc–, el qual, com he mencionat, s'allistà voluntàriament a les Cadenes d'Alegria Infantil, fou una de les poques criatures que aquell vespre, després d'un fervorós discurs de dues hores del president, es mantenia desperta.

L'Alfred ens mirà arrufant les celles com si mai no pogués o volgués perdonar la mala passada d'aquell vespre.

—Deu haver observat, Srta. Summerson –va dir la Sra. Pardiggle–, en alguna llista a què m'he referit en possessió del nostre estimat amic Sr. Jarndyce, que el noms de la meva canalla van seguits del nom de O. A. Pardiggle, F. R. S.⁶, una lliura. És el seu pare. Usualment adoptem la mateixa rutina. Primer anoto la meva menudesa; després la meva canalla anota les seves donacions, segons la seva edat i els seus migrats mitjans; i després hi posa cloenda el Sr. Pardiggle. El Sr. Pardiggle és feliç d'aportar, sota el meu criteri, la seva limitada donació; i d'aquesta manera es fan les coses, no solament a gust nostre, sinó, creiem, per a profit dels altres.

Suposant que el Sr. Pardiggle anés a sopar amb el Sr. Jellyby, i suposant que el Sr. Jellyby després de sopar se sincerés amb el Sr. Pardiggle, seria capaç el Sr. Pardiggle, en correspondència, de fer alguna confidència al Sr. Jellyby? Em sentia absolutament confusa de trobar-me pensant això, però és el que em va passar pel cap.

—Gaudeixen d'una bona situació aquí! –digué la Sra. Pardiggle.

Estàvem encantades de canviar de tema i, anant cap a la finestra, li vam assenyalar els encants de la panoràmica, però em semblà que les seves ulleres s'hi fixaven amb una estranya indiferència.

—Coneixen el Sr. Gusher⁷? –preguntà la nostra visitant.

Ens vam veure obligades a dir que no havíem tingut el plaer de fer-ne la coneixença.

—Vostès s'ho perden, els ho asseguro –féu la Sra. Pardiggle amb to imperatiu–, és un predicador molt fervorós, apassionat... ple de foc! Dalt d'un carro en aquest prat, que s'adapta perfectament a una reunió pública, o des de terra estant, pot improvisar sobre qualsevol qüestió que se li mencioni durant hores i hores! Ara, senyoretetes –tornant cap a la seva poltrona i bolcant a considerable distància, com per una força invisible, una tauleta rodona on hi havia el meu cistell de costura–, ara ja em deuen haver descobert, gosaria dir...

Era una afirmació tan desconcertant que l'Ada em mirà ben amoïnada. Quant al sentiment de culpa de la meva consciència, després del que havia estat pensant, se'm devia notar en el color de les galtes.

⁶ Fellow of the Royal Society, és a dir, M. R. S., membre de la reial societat, fundada a Londres el 1662 per al desenvolupament de les ciències naturals.

⁷ *Gush(er)*: vessar, xerrar pels colzes.

—Descobert, vull dir —prosseguí la Sra. Pardiggle—, el punt prominent del meu caràcter. Sé que és tan prominent que es pot descobrir de seguida. Jo mateixa em deixo descobrir, ja ho sé. Bé! He d'admetre clarament que sóc una dona que va per feina. M'agrada treballar molt; frueixo treballant molt. L'activitat em prova. Estic tan acostumada i feta a treballar tantíssim, que desconec la fatiga.

Vam murmurar que això era molt sorprenent i molt gratificant, o alguna cosa per l'estil. No crec que sabéssim pas el què, però fou el que la nostra educació expressà.

—No sé què és, estar cansada; no em poden cansar ni que ho intentin! —va dir la Sra. Pardiggle— La gran quantitat d'esforç —que per mi no és esforç—, la gran quantitat d'assumptes —que considero un no res— que duc a terme, de vegades m'espanta a mi mateixa. He vist la meva canalla i el Sr. Pardiggle, exhausts només de contemplar-ho, i jo, si he de dir la veritat, estava tan fresca com una rosa!

Si el noi gran de posat ombrívol podia mirar més maliciosament del que ho havia fet abans, aquest fou el moment. Vaig observar que va cloure el puny dret i va clavar d'amagat un cop de puny dins la copa de la gorra que duia sota el braç esquerre.

—Això em proporciona un gran avantatge quan faig les meves rondes —prosseguí la Sra. Pardiggle—. Si em trobo una persona que no vol escoltar què li he de dir, li dic directament: “Sóc infatigable, benivolgut amic, mai no em canso, i tinc la intenció de continuar fins que hagi acabat.” Dóna uns resultats admirables! Srta. Summerson, puc confiar que podré comptar des d'ara amb la seva ajuda en la meva ronda de visites, i ben aviat amb la de la Srta. Clare?

Primer vaig intentar excusar-me pel moment present, sota el punt de vista general que tenia obligacions que m'esperaven i que no podia negligir. Però com que resultà una protesta ineficaç, vaig dir després més concretament que no em sentia segura de la meva preparació. Que no tenia experiència en l'art d'adaptar la meva ment a les dels qui tenien una posició molt diferent, i per poder-m'hi adreçar des de punts de vista adequats. Que no tenia el coneixement precís de l'esperit que resulta essencial per a una tasca d'aquesta mena. Que em mancava molt per aprendre abans de poder ensenyar els altres, i que no podia confiar únicament en les meves bones intencions. Per totes aquestes raons, pensava que era millor ser tan útil com fos possible i donar l'ajuda que pogués als qui tenia més a la vora; i procurar que aquest cercle de deures s'expandís de manera natural i gradual. Vaig dir tot això sense estar-ne gens segura, perquè la Sra. Pardiggle era molt més gran que jo, tenia una gran experiència i unes maneres molt militars.

—S'equivoca, senyoreta Summerson —va dir—, però potser no s'hi veu amb cor per la molta feina o per les emocions que comporta, i això és tota

una altra cosa. Si li vingués de gust veure com me'n surto, ara vaig a visitar, amb la canalla, un rajolaire del veïnat –molt malcarat– i m'encantaria que m'hi acompanyés. També la senyoreta Clare, si em vol fer el favor.

L'Ada i jo intercanviàrem mirades i, com que de totes maneres anàvem a sortir, vam acceptar l'ofertament. Tornant a corre-cuita de posar-nos el barret, vam trobar la canalla consumint-se en un racó i la Sra. Pardiggle passejant per l'habitació amb grans ínfules i tombant gairebé tots els objectes fràgils que contenia. La Sra. Pardiggle s'apoderà de l'Ada i jo els seguia amb la canalla.

L'Ada m'explicà després que la Sra. Pardiggle li parlà, amb el mateix to alt de veu –que, és clar, jo arribava a sentir– i durant tot el camí cap a casa del rajolaire, d'una emocionant lluita que sostingué durant dos o tres anys contra una altra dama a propòsit de presentar cadascuna candidats rivals per a una pensió en algun lloc. Hi va haver una gran quantitat de prospectes, promeses, procuracions, propostes i aparentment va donar molta vida a tots els implicats excepte als candidats a pensionista... que encara no han estat elegits.

Estic molt satisfeta de gaudir de la confiança de les criatures, i em fa feliç ésser usualment afavorida en això, però en aquesta ocasió em produí un greu malestar. Tan aviat com érem fora la porta, l'Egbert, amb les maneres d'un petit rodamón, em demanà uns xílincs adduint que li havien “pispat” la paga. Quan li vaig indicar la gran inconveniència del mot, especialment referint-se a la seva mare –perquè havia afegit malhumorat “va fer-ho ella!”–, em va pessigar i digué: “Au va! Vinga! Qui es pensa que és! A vostè no li agradaria, oi? Per què fa comèdia i fingeix que em dóna diners, i me'ls torna a prendre? Per què en diu la meva assignació, si mai no me la deixa gastar?” Aquestes exasperants qüestions encengueren tant el seu ànim, i els de l'Oswald i en Francis, que tots tres em van pessigar alhora i d'una manera terriblement experta: retorçant-me zones tan minúscules dels braços que vaig estar a punt de cridar. Al mateix temps, en Felix em va trepitjar amb força els dits del peu. I la Cadena de l'Alegria, que tenint sempre la totalitat de la paga anticipada, es veia obligat de fet a abstenir-se tant de pastissos com de tabac, passant davant d'una pastisseria es va inflar tant de plors i ràbia que em vaig espantar perquè es posà morat. Passejant amb criatures mai no havia patit tant, ni físicament ni mentalment, com amb aquests nens antinaturalment reprimits que em van fer el favor de ser naturals.

Em vaig alegrar d'arribar a casa del rajolaire, malgrat que era dins una aglomeració de cofurnes miserables en els terrenys d'una bòbila, amb corralines a tocar de les malmeses finestres i depauperats hortets davant les portes que no produïen sinó bassals estancats. Aquí i allà hi havia un cubell rònc per recollir el goteig de la pluja de la teulada, o mitjançant fang s'embassava en un estanyol que semblava un gran pastís fastigós. Hi rondaven alguns homes i dones o gandulejaven a les finestres i a les portes, i no ens feien

gaire cas excepte riure entre si o dir alguna cosa quan passàvem, a propòsit dels senyors que s'haurien de preocupar dels seus assumptes i no encaparrar-se ni embrutar-se les sabates venint a xafardejar l'altra gent.

La Sra. Pardiggle, que anava al davant fent una gran ostentació de determinació moral, parlava amb molta volubilitat dels hàbits poc higiènics de la gent –però dubto si el millor de nosaltres hagués pogut preservar la higiene en un lloc com aquest–, ens conduí fins a una barraca al racó més allunyat, la planta baixa de la qual gairebé vam omplir. A més de nosaltres, en aquest habitacle humit i repugnant hi havia una dona amb un ull morat, que bressolava vora el foc un infant que panteixava; un home tot brut de fang i argila i d'aspecte dissolt, ajaçat tan llarg com era a terra i fumant amb pipa; un jove cepat posant un dogal a un gos i una noia robusta rentant alguna cosa en una aigua molt bruta. Quan entràvem, tots ens van dirigir la mirada i la dona féu l'efecte de girar la cara cap al foc, com si volgués amagar-se l'ull morat; ningú no ens donà cap benvinguda.

—Bé, amics meus –va dir la Sra. Pardiggle, però la seva veu no sonava pas amistosa, vaig pensar, era més aviat mercantil i rutinària—. Com es troben tots plegats? Ja torno a ser aquí. Ja els ho vaig dir, no me'n podran fer desistir, ja m'entenen. Frueixo de les feines pesades i compleixo la meva paraula.

—No falta pas –remugà l'home estirat a terra, que s'aguantava el cap amb la mà i ens mirava fixament– cap més de la colla per entrar, oi?

—No, amic meu –va dir la Sra. Pardiggle seient en un tamboret i tombant-ne un altre–, som tots aquí.

—És que pensava que potser eren pocs! –replicà l'home a terra mentre ens inspeccionava amb la pipa als llavis.

El noi i la noia rigueren. Dos amics del jove que havíem atret al llindar de la porta i que s'estaven drets amb les mans a la butxaca es van fer ressò sorollosament de la riallada.

—No em poden cansar, bona gent –digué la Sra. Pardiggle a aquests darrers–, m'agraden les feines pesades, i com més pesada em facin la meva, més m'agradarà.

—Donques donem-li gust! –remugà l'home des de terra– Vull que acabi i llestos. Vull que s'acabin aquestes llibertats que es pren a ca meva. Vull que s'acabi xò de ser tret del cau com un tixó⁸. Ara com de costum tafanejarà i hi ficarà cullerada... Sé què intenta fer. D'acord! No ha tingut l'oportunitat de fer-ho. Li estalviaré la molèstia. La meva filla frega? Sí, frega. Miri l'aigua. Ensumi-la! Xò és el que bevem. Li agrada? I què li semblaria si fos ginebra? És bruta ca meva? Sí, és bruta... naturalment que és bruta i malsana; hem tingut cinc criatures brutes i malatisses, per xò totes van morir xiquetes, i ha sigut molt

---

⁸ No vol que el bordin, com fan els gossos quan se'ls aquissa per fer sortir els teixons de la teixonera.

millor per a elles i també per a natros. He lligit el llibret que va dixer? No, no he lligit el llibret que va dixer. Aquí no hi ha ningú que sàpiga lligir; i si hi hagués algú, no està fet per a mi. És un llibre de criatures, i jo no sóc cap criatura. Si em dixa una nina, no hi jugaré pas. Com m'he portat? Donques he estat trompa tres dies; i n'hauria estat quatre si hagués tingut calés. Penso anar a l'iclésia? No, no aniré mai a l'iclésia. No seria ben rebut si hi anés; el sagristà és massa distingit per mi. Com és que la meva dona té un ull de vellut? Perquè jo l'hi he clavat; i si diu lo contrari és una trolera!

Per dir tot això es va treure la pipa de la boca i després es tombà cap a l'altre costat i tornà a fumar. La Sra. Pardiggle, que l'havia estat observant a través de les ulleres amb calma tensa –però no puc deixar de pensar que era calculada per incrementar l'antagonisme–, va treure un llibre piadós, com si fos la porra d'un guàrdia i posés tota la família sota custòdia. Vull dir sota custòdia religiosa, és clar; però realment ho va fer com si fos una inexorable policia moral que se'ls endugués tots plegats a una comissaria.

L'Ada i jo estàvem molt incòmodes. Ens sentíem intruses i fora de lloc; totes dues pensàvem que, a la Sra. Pardiggle, li aniria infinitament millor si no tingués aquesta manera mecànica de fer-se amb la gent. La canalla mirava reconcentradament i de mal humor; la família no ens prestà la més mínima atenció, excepte quan el noi feia bordar el gos; que s'esqueia quan la Sra. Pardiggle era més emfàtica. Sentíem de manera dolorosament perceptible que entre nosaltres i aquella gent hi havia una barrera de ferro que no podia enretirar la nostra nova amiga. Qui o de quina manera podria enretirar-se, ho ignoràvem; però ens n'adonàvem. També el que va llegir i va dir ens va semblar inadequat per a tals oients, encara que ho hagués fet sempre amb més modèstia i sempre amb més tacte. I quant al llibret a què s'havia referit l'home estirat a terra, després en tinguérem notícia; i el Sr. Jarndyce opinà que dubtava que Robinson Crusoe el llegís encara que no en tingués cap més a la seva illa deserta.

Ateses aquestes circumstàncies, ens vam alleujar molt quan la Sra. Pardiggle va acabar. L'home de terra, girant el cap en rodó, digué malhumoradament:

—Bé! Ja ha acabat, oi?

—Per avui sí, amic meu. Però no em canso mai. Vindré a veure'l un altre cop, quan sigui el seu torn –contestà la Sra. Pardiggle demostrant entusiasme.

—Mentre que ara piri –va dir ell, encreuant-se de braços i tancant els ulls amb un reneç–, pot fer el que li dongui la gana!

La Sra. Pardiggle, doncs, s'aixecà, i dins l'habitació que era closa s'originà un petit remolí del qual la pipa s'escapà pels pèls. Agafant una criatura amb cada mà i dient a les altres que la seguissin de prop, i expressant la confiança que el rajolaire i la seva família haurien millorat quan els tornés a visitar, se n'anà tot seguit a una altra barraca. Espero que no sigui despietat de

part meva dir que no es mostrà gens conciliadora en aquest cas i en tota la resta, sinó de fer caritat a l'engròs i d'especular-hi a gran escala.

Va suposar que la seguïem; però tan aviat com l'espai s'aclarí, ens vam apropar a la dona que seia vora el foc per preguntar-li si el nen estava malalt.

Només el mirava com jeia a la seva falda. Abans ens havíem fixat que quan el mirava es tapava amb la mà l'ull morat, com si volgués impedir que la pobra criatura en fes cap associació amb el soroll, la violència i els maltractaments.

L'Ada, de cor sensible, commoguda pel seu aspecte, s'inclinà per tocar-li la carona. Quan s'hi acostava em vaig adonar del que havia passat i la hi vaig enretirar. El nen era mort.

—Ai, Esther! —exclamà l'Ada caient de genolls al seu costat— Mira! Ai, Esther, amor meu, aquest pobrissó! Pobrissona criatura bufona, turmentada i pacient! Em fa tanta pena. Em fa tanta pena la mare. Mai no havia vist una escena tan desoladora com aquesta! Pobra criatura, pobra criatura!

La compassió i la dolcesa amb què es va inclinar plorant i posant la mà damunt la mare haurien entendrit el cor de qualsevol mare que mai hagi existit. La dona de primer la va mirar sorpresa i després esclatà en llàgrimes.

De seguida vaig agafar-li el lleuger farcell de la falda; vaig fer el que vaig poder perquè el repòs de la criatura fos tan dolç i tan bell com era possible, el vaig deixar damunt una lleixa i el vaig cobrir amb el meu mocador. Vam intentar consolar la mare i li vam dir a cau d'orella què diu el Nostre Salvador de les criatures. No va contestar: continuà asseguda plorant, plorant molt.

Quan em vaig girar, vaig veure que el noi havia fet fora el gos i era dempeus vora la porta mirant-nos amb els ulls secs, però callat. La noia també callava i seia en un racó mirant el terra. L'home s'havia aixecat. Encara fumava la pipa amb aire desafiador, però romania silenciós.

Mentre els mirava, una dona lletja, molt pobrament vestida, entrà corrents, es dirigí directament cap a la mare i exclamà: "Jenny! Jenny!" Sentint-se al·ludida d'aquesta manera, la mare s'alçà i es llançà al coll de la dona.

Ella també duia a la cara i als braços senyals de maltractaments. No tenia cap mena d'atractiu, llevat del de la simpatia; però quan va donar el condol a la dona i vessà les seves pròpies llàgrimes, no necessitava bellesa. Dic que va donar el condol, però els seus únics mots foren: "Jenny! Jenny!" Tota la resta fou el to com ho digué.

Vaig pensar que era molt commovedor veure tan unides aquestes dues dones, lletges, esparracades i estomacades; veure què podien representar l'una per a l'altra; veure com es compadien l'una de l'altra; com el cor de cadascuna amorosia el de l'altra dels grans tràngols de la vida. Crec que el

millor d'aquesta gent roman gairebé amagat per a nosaltres. El que els pobres representen per als pobres, ho desconeixem força, només ho saben ells mateixos, i Déu.

Vam creure oportú retirar-nos-en i no interrompre-les. Ens vam esmunyir silenciosament i sense que ningú se n'adonés excepte l'home. Es recolzava contra la paret vora la porta i, veient que amb prou feines hi havia espai perquè passéssim, sortí davant nostre. Semblava voler dissimular que ho havia fet per nosaltres, però ens n'adonàrem i li vam donar les gràcies. No va contestar.

Durant tot el camí de tornada l'Ada estava molt afligida i en Richard, que vam trobar-nos arribades a casa, s'entristí tant veient-la plorar –però, quan l'Ada no era present, em va dir que també estava molt bonica!–, que vam planejar tornar-hi al vespre i repetir la visita a casa del rajolaire duent-los una mica de consol. Vam explicar al Sr. Jarndyce tan poc com vam poder; tanmateix, el vent canvià de seguida.

—Sí, gent excel·lent –digué, començant a caminar amunt i avall–, la Sra. Pardiggle i tota la resta. Gent excel·lent! Fan molt de bé, i n'intenten fer moltíssim més. Però de tota la diversitat de telers volen obtenir el mateix model, actuen amb desmesura, pretenen clavar tatxes de llauna amb malls, fan tant de soroll i enrenou, i són tan endimoniadament infatigables! ...ai Senyor, sí, sento el vent per tot el cos!

Al vespre, en Richard ens acompanyà al lloc de la nostra expedició matinal. De camí haguérem de passar davant d'una sorollosa taverna, a la porta de la qual s'aglomeraven alguns homes. Entre ells, i destacant-se en alguna discussió, hi havia el pare de la criatura. A curta distància ens vam creuar amb el noi i el gos, amb companys ben avinguts. La germana xerrava i reia, amb unes altres noies, a la cantonada de la filera de barraques, però semblà avergonyir-se i quan passàvem ens donà l'esquena.

Vam deixar el nostre escorta a la vista de l'habitacle del rajolaire i vam continuar soles. Quan vam arribar a la porta, vam trobar-hi la dona que l'havia consolada tant, dempeus i mirant ansiosament cap a fora.

—Sou vós, senyoretetes, oi? –va dir en veu baixa– Vigilo per si ve el meu amo. Tinc el cor com una llentilla. Si em troba fora de casa, mirarà gairebé de matar-me.

—Vol dir el seu marit? –vaig dir-li.

—Sí, senyoreta, el meu amo. La Jenny dorm, totalment desfeta. Durant aquests sis dies i nits gairebé no s'ha tret el nen de la falda, pobreta, menys quan he pogut agafar-lo un minut o dos.

Ens va deixar pas, vam entrar calladament a dins i vam posar el que dúiem prop del llit miserable on dormia la mare. No havien intentat netejar l'habitació, semblava per naturalesa desenganyada d'estar neta, però la figureta de cera, de la qual tanta solemnitat emanava, l'havien canviada, rentada i

vestida polidament amb trossos de roba blanca; i damunt el meu mocador, que encara cobria la pobra criatura, les mateixes mans esgarrinxades i endurides havien dipositat un manadet d'herbes dolces, tan suaument, tan tendrament!

—Que Déu l'hi pagui! És una bona dona —li vam dir.

—Jo, senyoretetes? —va contestar sorpresa— Xxss! Jenny! Jenny!

La mare havia gemegat mentre dormia i es mogué. El so d'una veu familiar semblà tornar-li la calma. Ara tornava a estar tranquil·la.

Poc podia pensar, quan vaig alçar el mocador per mirar el menut adormit a sota, i em semblà veure una aurèola al voltant del nen a través dels cabells de l'Ada que penjaven fent-li acotar el cap la seva compassió... poc podia pensar a qui aquest mocador acabaria cobrint el pit ansiós, després de cobrir-lo a l'immòbil i plàcid menut! Només vaig pensar que potser l'àngel de l'infant no s'oblidaria del tot de la dona que el canvià amb mà tan compassiva, i que tampoc no se n'oblidaria gens ara, quan marxàvem i la deixàvem a la porta sense parar de mirar amb preocupació i escoltar terroritzada, i al mateix temps dient de la seva manera compassiva i tranquil·litzadora: “Jenny, Jenny!”

Capítol 9

Signes i Evidències

No sé com és, però em sembla que sempre escric sobre mi mateixa. Intento pensar en mi mateixa tan poc com puc i voldria escriure sempre sobre l'altra gent, i cada vegada que em trobo sortint de nou a la narració m'irrito i em dic: “Renoï, renoï, quina llauna de criatura, tant de bo no ho fessis!” Però no serveix de res. Espero que qui llegeixi què escric compregui que, si aquestes pàgines tracten molt de mi, l'única raó deu ser perquè hi estic realment implicada i no ho puc passar per alt.

La meva estimada noieta i jo llegíem, treballàvem i assajàvem juntes; i teníem el temps tan ocupat que els dies d'hivern ens van passar volant com ocells d'ales resplendents. Generalment a la tarda, i sempre al vespre, en Richard ens feia companyia. Malgrat que era una de les criatures més inquietes del món, apreciava molt la nostra amistat.

Li agradava molt, molt, molt, l'Ada. Ho dic sincerament, i és millor que ho expliqui de totes totes. Mai no havia vist enamorar-se cap parella jove, però ho vaig descobrir molt aviat. No podia pas dir-ho, és clar, ni demostrar que en sabia alguna cosa. Al contrari, dissimulava tant, i acostumava a mostrar-me tan despistada, que de vegades em preguntava a mi mateixa, mentre seia fent costura, si no m'estava tornant tota una mentidera.

Però no hi havia cap més remei. Tot el que havia de fer era restar callada. I n'estava tant com un ratolí. Ells també callaven com ratolins, quant als mots; però la manera innocent de confiar cada vegada més en mi, a mesura que s'afeccionaven més i més l'un per l'altre, era tan encantadora, que tenia molta dificultat per no mostrar com m'hi interessava.

—La nostra estimada velleta és una velleta tan genial —em deia en Richard, amb un agradable somriure, i potser un lleuger matís de rubor, quan venia molt d'hora a trobar-se amb mi al jardí—, que no podria passar sense ella. Abans de començar el meu dia atabalat, barallant-me amb llibres i aparells, galopant muntanya amunt i marges avall, pertot arreu com un bandoler de camí ral, em va tan bé venir i fer una tranquil·la passejada amb la nostra acollidora amiga, que ja em tornes a tenir aquí!

—Saps, estimada Dama Durden —em deia l'Ada al vespre, recolzant el cap a la meva espatlla, amb el reflex del foc de la llar als seus ulls somniadors—, no necessito parlar quan pugem aquí dalt. Només seure una mica, pensant, amb la teva carona per companyia; i escoltar el vent, i recordar els pobres mariners que són a la mar...

Ah! Potser en Richard es volia fer mariner. N'havíem parlat sovint i sempre deia alguna cosa que ens confirmava la seva atracció infantil vers la mar.

El Sr. Jarndyce va escriure a un parent de la família, l'il·lustre Sir Leicester Dedlock, per demanar-li, de manera general, que s'interessés en favor d'en Richard; i Sir Leicester contestà cortesament: “Li encantaria afavorir els projectes del jove cavaller si es pogués confirmar que estava en la seva mà, cosa que no considerava en absolut probable... i que Milady enviava les seves salutacions al jove cavaller –amb qui recordava perfectament tenir llaços de remot parentiu– i confiava que sempre compliria el seu deure fos quina fos l'honorable professió a la qual desitgés consagrar-se.”

—Per tant, en dedueixo clarament –em va dir en Richard– que hauré d'espavilar-me sol. No importa! Moltíssima gent ho ha hagut de fer abans i ho ha aconseguit. Només m'agradaria, per començar, tenir el comandament d'un clíper corsari i apoderar-me del Cancellier i deixar-lo a pa i aigua fins que no dictés sentència de la nostra causa. Les passaria ben magres, si no s'hi mirava una mica!

Tot i un optimisme, una confiança i una alegria que gairebé mai no anaven de baixa, en Richard tenia un caràcter tan despreocupat que em deixava totalment perplexa, principalment perquè el malinterpretava, de manera ben estranya, com a assenyat. El manifestava en tots els càlculs a propòsit de diners, amb una manera tan original de fer que no crec que la pugui explicar millor si no és retornant, per un moment, al nostre préstec al Sr. Skimpole.

El Sr. Jarndyce, sigui pel mateix Sr. Skimpole o per Coavinses, s'havia assabentat de l'import, i va posar a les meves mans els diners amb l'ordre que em quedés la meva part i en donés la resta a en Richard. La quantitat de petites despeses irreflexives que en Richard justificà per al recobrament de les seves deu lliures constituïrien en aritmètica pura una suma; en canvi, me'n parlà moltíssimes vegades com si les hagués estalviades o guanyades.

—Per què no, prudent Mare Hubbard? –em deia quan pretenia sense més ni més donar cinc lliures al rajolaire– Vaig treure'n deu lliures netes, de l'assumpte de Coavinses.

—Com és això? –vaig preguntar.

—Doncs vaig aconseguir deu lliures de les quals m'havia després alegrement, i que no esperava veure mai més. No ho pots pas negar, oi?

—No –vaig dir.

—Molt bé! Per tant, vaig aconseguir deu lliures...

—Les mateixes deu lliures –vaig suggerir.

—No tenen res a veure! –contestà en Richard– Tinc deu lliures més de les que esperava tenir i, per tant, em puc permetre gastar-les sense cap mirament.

De la mateixa manera, quan es deixà persuadir de no fer el sacrifici de les cinc lliures, perquè arribà al convenciment que no farien profit, les afegí al seu crèdit i del resultat anava restant.

—A veure! —va arribar a dir— He estalviat cinc lliures de l'assumpte del rajolaire: per tant, si faig una bona passejada a Londres i torno amb postilló i em costa quatre lliures, n'hauré estalviada una. I és una gran cosa estalviar-ne una, deixa'm que et digui que un penic estalviat és un penic guanyat!

Crec que en Richard era de mena tan franc i generós com no n'hi havia cap altre. Era apassionat i valent, i tot i la seva descontrolada inquietud, era tan amable que al cap de poques setmanes el considerava un germà. La seva amabilitat era natural i n'hauria donat mostres en abundància fins i tot sense la influència de l'Ada; però amb ella era el més encantador dels companys, sempre a punt per interessar-se, sempre tan feliç, tan optimista, tan alegre. Estic segura que, seient al costat d'ells, passejant amb ells i parlant amb ells, i fixant-me com, dia rere dia, s'enamoraven cada vegada més sense dir-ne res i pensant tímidament que el seu amor era el més gran dels secrets, potser fins i tot ni sospitat per l'altre... estic segura que no estava menys contenta que ells, ni menys satisfeta del bell somni.

Així ens anava quan un matí, a l'hora d'esmorzar, el Sr. Jarndyce va rebre una carta i mirant-ne el remitent digué: “De Boythorn? Sí, sí!” L'obrí i la llegí amb evident satisfacció, i ens va anunciar, en un parèntesi, quan ja anava per la meitat, que Boythorn “vindria” de visita. Qui era en Boythorn?, vam pensar tots. I gosaria dir que també tots vam pensar —jo sí que ho vaig fer— si en Boythorn interferiria amb el que es desenvolupava.

—Vaig anar a l'escola amb aquest amic meu, en Lawrence Boythorn —va dir el Sr. Jarndyce, tot tamborinejant amb els dits damunt la carta que havia deixat a la taula—, fa més de quaranta-cinc anys. Llavors era el xaval més impetuós del món, i ara és el més impetuós dels homes. Llavors era el xaval més cridaire del món, i ara és l'home més cridaire de tots. Llavors era el noi més cordial i robust del món, i ara és el més cordial i robust dels homes. És un individu colossal!

—D'estatura, senyor?

—Bastant considerable, Rick —va dir el Sr. Jarndyce—, si tenim en compte que és uns deu anys més gran que jo, un parell de polzades més alt, amb el cap altiu com un vell soldat, un pit quadrat i musculós, mans com les d'un ferrer, però netes, i el seus pulmons! ...no hi ha símil per als seus pulmons. Parlant, rient o roncant, fa tremolar les bigues de la casa.

Quan el Sr. Jarndyce s'assegué celebrant la imatge del seu amic Boythorn, vam observar com a presagi favorable que no hi havia cap indicatiu de canvi en el vent.

—Però és de l'interior de l'home, del cor afectuós de l'home, de la sang vigorosa de l'home, de què parlo, Rick... i Ada, i també Teranyineta, perquè tots esteu interessats quan tinc una visita —prosseguí—. El seu llenguatge és tan rotund com la seva veu. Sempre d'un extrem a un altre; perpètuament en grau superlatiu. Quan condemna és del tot ferotge. Podríeu suposar que és un

ogre, pel que diu; i crec que en té la reputació amb certa gent. Vinga! D'antuvi no us en dic res més. No us heu de sorprendre de veure com em posa sota la seva protecció, perquè no ha oblidat que jo era dels petits a l'escola, i que la nostra amistat començà fent saltar dues dents –ell diu sis–, abans d'esmorzar, al meu principal opressor. Boythorn i el seu criat –ara es dirigí a mi– arribaran avui a la tarda, estimada.

Em vaig encarregar que es fessin els preparatius necessaris per rebre el Sr. Boythorn i n'esperàvem amb certa curiositat l'arribada. Tanmateix, va passar la tarda i el Sr. Boythorn no va aparèixer. Va arribar l'hora de sopar i encara no havia aparegut. Havíem retardat el sopar una hora, sèiem a la vora del foc sense cap llum, excepte la seva resplendor, quan de sobte la porta del rebedor s'obrí violentament i tot el rebedor ressonà amb aquestes paraules, proferides amb la màxima vehemència i en to estentori:

—Jarndyce, ens ha fet extraviar un bergant totalment depravat, que ens ha dit que agaféssim el tombant de la dreta en lloc del de l'esquerra. És el pocavergonya més insofrible que hi ha sota la capa del cel. El seu pare devia ésser un canalla per haver tingut un fill com aquest. L'hauria fet afusellar sense el més mínim remordiment!

—Ho ha fet a propòsit? –preguntà el Sr. Jarndyce.

—No en tinc ni el més lleuger dubte que aquest poca-solta es passa la vida fent extraviar viatgers! –contestà l'altre– Et juro per la meva ànima que l'he pres pel gos més malcarat que mai no hagi vist, quan m'ha dit que agafés el tombant de la dreta. I pensar que he estat davant d'aquest individu cara a cara i no li he fet saltar el cervell!

—Vols dir les dents? –va dir el Sr. Jandyce

—Ha, ha, ha! –la riallada del Sr. Lawrence Boythorn va fer vibrar tota la casa– Ostres, encara no te n'has oblidat! Ha, ha, ha! Aquell era un altre remaleït vagabund! Et juro per la meva ànima que l'aspecte d'aquell individu, ja de petit era la més negra imatge de la perfídia, la covardia i la crueltat que mai no s'havia alçat com espantall en un camp de pocavergonyes. Si demà em trobés pel carrer aquell inigualable dèspota, el tombaria com un arbre podrit!

—No en tinc cap dubte –va dir el Sr. Jarndyce–. Bé, vols pujar cap a dalt?

—Et juro per la meva ànima, Jarndyce –replicà l'hoste, que féu l'efecte d'haver consultat el rellotge–, que si haguessis estat casat hauria girat cua al reixat del jardí i me n'hauria anat als més remots cims de les muntanyes de l'Himàlaia, abans de presentar-me en una hora tan intempestiva.

—No pas tan lluny, suposo? –va dir el Sr. Jarndyce.

—Per la meua vida i pel meu honor et juro que sí! –va exclamar el visitant– No voldria ésser culpable, per res del món, de l'audaç insolència d'haver fet esperar la senyora de la casa tota aquesta estona. Abans preferiria infinitament més matar-me... infinitament més!

Dient això, van pujar cap a dalt i de seguida el vam sentir des de la seva habitació retronant “ha, ha, ha!”, i de nou “ha, ha, ha!”, fins que el desafinat ressò del veïnat semblà contagiar-se’n i riure tan alegrement com ell, o com nosaltres vam fer quan el vam sentir riure.

Tots ens sentíem predisposats a favor seu, perquè la seva rialla era genuïna, com també la seva veu vital i vigorosa, i la rotunditat i plenitud amb què proferia cada paraula que deia, i la terrible fúria dels seus superlatius, que resultaven com canonades de fogueig que no ferien ningú. Però tot just quan ens preparàvem a confirmar tot això amb la seva presència, el Sr. Jarndyce ens el presentà. No era tan sols un vell cavaller molt atractiu –alt i cepat com ens l’havia descrit–, amb una imponent testa grisa, un rostre de fina disposició quan callava, una complexió que podia resultar robusta, si la tensió contínua li hagués permès un moment de repòs, una barbeta que podia esdevenir doble per l’èmfasi vehement amb què constantment la feia servir; sinó també un cavaller de maneres tan autèntiques, tan cortesament educat, amb la cara il·luminada amb un somriure de tanta tendresa i dolçor, que semblava clar que no amagava res i que forçosament havia de mostrar-se exactament tal com era, incapaç –com va dir en Richard– de fer res a petita escala, i disparant amb aquells pistolots de fogueig, perquè no duia cap mena de miniatura d’armes; que quan vam seure a sopar, no podia sinó considerar-lo amb la mateixa satisfacció, tant si enrioladament conversava amb l’Ada i amb mi, com si empès pel Sr. Jarndyce feia ploure superlatius, o si alçava el cap com un perdiguer i deixava anar el seu formidable ha, ha, ha!

—Has dut el teu ocell, oi? —digué el Sr. Jarndyce.

—Juro per Déu que és l’ocell més extraordinari d’Europa! —contestà l’altre— És una criatura d’allò més meravellosa! No n’acceptaria pas deu mil guinees, per aquest ocell. En cas que em sobrevisqui, li he deixat una renda vitalícia per a les seves despeses. És un fenomen tant en sensibilitat com en afecte. Abans d’ell, el seu pare fou un dels ocells més extraordinaris que hi ha hagut mai!

L’objecte d’aquesta lloança era un canari molt petit, tan domesticat que el va baixar el criat del Sr. Boythorn damunt l’índex i, després de fer una elegant volada per l’habitació, s’ajocà damunt el cap del seu amo. Escoltar com el Sr. Boythorn expressava els sentiments més apassionats i contundents amb aquest fràgil bocí d’animaló ajocat tranquil·lament al cap, penso que era una bona il·lustració del seu caràcter.

—Jarndyce, et juro per la meva ànima —va dir, sostenint suaument enlaire una mica de pa, perquè el canari hi picotegés— que si fos de tu, demà al matí agafaria pel coll tots els magistrats de la Cancelleria i els sacsejaria fins que els caiguessin els diners de la butxaca i tots els ossos del cos els tremolessin. Arribaria a una solució definitiva amb qui sigui de grat o per força. Si m’autoritzessis a fer-ho en nom teu, ho faria amb molt de gust! —durant tota

aquesta estona el diminut canari no va deixar de menjar de les seves mans.

—Gràcies, Lawrence, però la causa en aquests moments és en un punt tal —replicà el Sr. Jarndyce rient— que resultaria difícil que avancés gaire, fins i tot amb el recurs legal de modificar la Magistratura i tot el Col·legi d'Advocats.

—Mai no s'havia vista sota la capa del cel una caldera tan infernal com aquesta Cancelleria! —va dir el Sr. Boythorn— Ni posant-hi una mina a sota, en un dia atrafegat de sessions ordinàries, amb tots els arxius, procediments i precedents plegats, i també amb tots els funcionaris adscrits, alts o baixos, superiors o inferiors, des del fill del comptador general fins al seu pare el diable, i la totalitat quedés feta pols per deu mil quintars de pólvora, no milloraria gens ni mica!

Era impossible no riure de l'enèrgica severitat amb què havia recomanat aquestes extraordinàries mesures de reforma. Quan ens vam posar a riure, alçà el cap, sotraguejà l'ample pit i un altre cop pertot arreu semblava ressonar el seu ha, ha, ha! Allò no va fer gens d'efecte ni causà cap alteració a l'ocell, que demostrava una absoluta seguretat i que saltironava per la taula, amb el cap inquiet ara d'aquesta banda, ara d'aquella altra, girant el seu ull sobtat i llampant cap a l'amo, com si aquest no fos sinó un ocell.

—I com us va a tu i al teu veí, la discussió sobre el dret de pas? —va dir el Sr. Jarndyce— Tampoc no t'has deslliurat dels entrebancs de la llei!

—L'individu ha emprès contra mi accions per violació de propietat i jo he emprès contra ell accions per violació de propietat —va contestar el Sr. Boythorn—. Per Déu, que és l'individu més orgullós de sota la capa del cel. És moralment impossible que es digui Sir Leicester. S'hauria de dir Sir Lucífer⁹.

—Afalagador amb el nostre parent llunyà! —va dir el meu tutor a l'Ada i en Richard, tot rient.

—Demanaria disculpes a la Srta. Clare, i disculpes al Sr. Carstone —prosseguí el nostre visitant—, si no m'hagués assegurat per l'expressió cordial de la senyoreta i pel somriure del cavaller, que no era en absolut necessari i que mantenen el parentiu llunyà a una distància confortable.

—O ens hi manté ell —sugerí en Richard.

—Per la meva ànima! —exclamà el Sr. Boythorn disparant de sobte una altra descàrrega— Aquest individu és, tal com foren son pare i son avi, el més tibet i arrogant imbècil, el tanoca més obstinat que per algun inexplicable error de la natura no hagi mai nascut en cap estament social, excepte en el dels bastons per caminar. La totalitat de la família són uns creguts i consumats gamarussos! Però no cal amoïnar-s'hi; no tancarà el meu camí ni que esdevingués cinquanta baronets encaixats l'un dins l'altre, i visquessin en un

⁹ Lluminós, resplendent, heterònim de l'estel del matí: Venus; també, com aquí, de Satanàs, príncep dels àngels metamorfosats en dimonis.

centenar de Chesney Wolds com les boles d'ivori dels ciselladors xinesos. L'individu mitjançant el seu representant, o el seu secretari, o algú, m'escriu:

“Sir Leicester Dedlock, baronet, presenta els seus compliments al Sr. Lawrence Boythorn, i ha de cridar-li l'atenció sobre el fet que la sendera verda propera a la vella rectoria, avui propietat del Sr. Lawrence Boythorn, és dret de pas de Sir Leicester perquè és, de fet, una porció del parc de Chesney Wold; i que Sir Leicester considera oportú tancar-la.”

Jo vaig escriure-li: “El Sr. Lawrence Boythorn presenta els seus compliments a Sir Leicester Dedlock, baronet, i ha de cridar-li l'atenció sobre el fet que nega absolutament la totalitat de punts de vista de Sir Leicester Dedlock sobre qualsevol assumpte, i ha d'afegir, en referència a tancar la sendera, que li agradaria saber qui serà l'home capaç de dur-ho a terme.” L'individu envia un bergant borni dels més depravats, per construir-hi una tanca. Jo engego damunt de l'execrable pocavergonya la màquina de rec, fins a deixar-lo gairebé sense alè. L'individu aixeca una tanca de nit. Jo la talo i la cremo al matí. Envia els seus mirmídons¹⁰ a saltar la bardissa i traspasar-la reiteradament. Disposat a deslliurar la humanitat de la insuportable càrrega de l'existència d'aquells indescriptibles truans els atrapo en ceps, els disparo pèsols trinxats a les cames, els engego la màquina de rec... Emprèn accions per violació de propietat; emprenc accions per violació de propietat. Emprèn accions per atac i lesions; me'n defenso, i continuo atacant i lesionant. Ha, ha, ha!

Sentint-li dir tot això amb una energia inimaginable, es podria pensar que era l'home més colèric del món. Però, al mateix temps, veient-lo mirar l'ocell ajocat al polze i acarontant-li suaument les plomes amb l'índex, es podria pensar que era el més amable. Sentir-lo riure, i veure alhora la dilatada bondat de caràcter del seu rostre, podria fer suposar que no havia tingut mai cap preocupació, cap disputa, cap disgust, que tota la seva vida era un divertiment d'estiu.

—No, no –va dir–, res de tancar les meves senderes per part de cap Dedlock! Si bé confesso de bona gana –aquí es calmà un moment– que Milady Dedlock és la dama més ben conformada del món, a qui retria qualsevol homenatge que escaigués a un honrat cavaller, i no a un baronet amb un cap de set-cents anys d'estupidesa. Un home que s'enrolà a la milícia als vint anys i que al cap d'una setmana desafià el més imperatiu i presumtuós pixapolit oficial en cap que mai hagi agafat alè d'una cintura tan cenyida –i que per això fou degradat–, no és el tipus d'home que pot ser atropellat per cap Sir Lucífer, mort o viu, clos o desclòs¹¹. Ha, ha, ha!

¹⁰ Originaris de Tessàlia, poble guerrer que lluità al costat d'Aquil·les, antonomàsia de malfactors, sicaris o soldats de fortuna.

¹¹ Joc de mots per descomposició del cognom Dedlock. *De(a)dlock* = ‘paràlisi, punt mort’. *De(a)d* / ‘mort’, *lock* / ‘clos, tanca’.

—Ni tampoc el tipus d'home que deixa que atropellin el seu menut? —digué el meu tutor.

—Ben segur que no! —replicà el Sr. Boythorn copejant-li l'espatlla amb un aire de protecció, que tenia aspecte de seriós malgrat que reia— Sempre estarà de part del menut. Pots confiar en ell, Jarndyce! Però parlant de la violació de la propietat... les meves disculpes a la senyoreta Clare i a la senyoreta Summerson per la durada que he donat a aquest assumpte tan àrid... no hi ha res per a mi de la teva gent de Kenge i Carboy?

—Crec que no, oi Esther? —em va dir el Sr. Jarndyce.

—Res, tutor.

—Molt agraït —va dir el Sr. Boythorn—. No calia que ho preguntés, tenint en compte, tan sols per la meva curta experiència, que la senyoreta Summerson està al cas de tothom qui té al voltant. —Tots m'encoratjaven, hi estaven entestats.— Ho he preguntat perquè, venint de Lincolnshire, encara no he anat, és clar, a la capital, i he pensat que em podien haver enviat aquí algunes cartes. Gosaria assegurar que demà al matí m'informaran dels avenços.

Veure'l durant la vetllada, que fou molt agradable, contemplar tan sovint l'Ada i en Richard, mentre seia prop del piano escoltant la música amb un interès i una satisfacció que accentuaven l'afabilitat del seu rostre —i no calgué que ens insinués que era un apassionat de la música, perquè el seu rostre ho demostrava—, em va fer preguntar al meu tutor, mentre sèiem a la taula de backgammon, si el Sr. Boythorn havia estat casat.

—No —va dir—. No.

—Però volia casar-se! —vaig dir.

—Com ho has sabut? —contestà somrient.

—Tutor, perquè —vaig explicar, no sense enrojolar-me una mica aventurant expressar què pensava— té una mena de tendresa, i sobretot, és tan cortès i gentil amb nosaltres, i...

El Sr. Jarndyce dirigí la mirada on ell seia, exactament amb el posat que acabo de descriure.

No vaig dir res més.

—Tens raó, doneta —contestà—. Una vegada va estar gairebé a punt de casar-se. Fa molt de temps. I un sol cop.

—Es va morir la senyora?

—No... però per ell es va morir. Aquesta època va influir la resta de la seva vida. Te l'imagines encara amb el cap i el cor plens de romanticisme?

—Crec, tutor, que m'ho podria haver imaginat. Però és fàcil dir-ho, després d'haver-m'ho explicat.

—Des de llavors mai no ha estat el que hauria d'haver estat —va dir el Sr. Jarndyce— i ara, a la seva edat, el veus sense ningú a la vora, excepte el seu criat i el seu amiguet groc... Et toca, estimada!

Em vaig adonar, per l'actitud del meu tutor, que no podia prosseguir més enllà d'aquest punt sense que el vent canviés. Per tant, em vaig abstenir de fer més preguntes. Sentia interès, però no era curiosa. Vaig pensar una mica en aquesta antiga història d'amor a la nit, quan em van despertar els enèrgics roncs del Sr. Boythorn, i vaig tractar de fer aquesta cosa tan difícil: imaginar-se la gent gran un altre cop jove i revestir-los de les gràcies de la joventut. Però em vaig adormir abans d'aconseguir-ho i vaig somniar els dies que vivia a casa de la meva padrina. No estic prou versada en aquestes matèries, per saber si té cap importància que gairebé sempre somniés aquest període de la meva vida.

Al matí arribà una carta dels Srs. Kenge i Carboy per al Sr. Boythorn, informant-lo que un dels seus passants vindria a migdia. Com que era el dia de la setmana que pago les factures, poso al corrent els llibres i faig totes les feines domèstiques tan concisament com és possible, em vaig quedar a casa mentre el Sr. Jarndyce, l'Ada i en Richard aprofitaren l'esplèndid dia per fer una petita excursió. El Sr. Boythorn havia d'esperar el passant de Kenge i Carboy, i després aniria a buscar-los de tornada.

Bé! Estava molt enfeïnada, examinant els llibres de comptes dels proveïdors, sumant columnes, pagant diners, arxivant rebuts i, gosaria dir, fent un gran enrenou per tot plegat, quan es va anunciar el Sr. Guppy i se'l féu passar. M'havia mig pensat que el passant que havien d'enviar podria ser el jove que m'havia rebut a l'oficina de postes, i estava contenta de tornar-lo a veure perquè l'associava a la meva felicitat actual.

Anava tan insòlitàment elegant que gairebé no el vaig reconèixer. Duia un vestit setinat nou de trinca, un barret lluent, guants de cabritilla de color lila, un mocador de coll violat, una gran flor d'hivernacle al trauc i un gruixut anell d'or al dit petit. A més a més, aromatitzà completament el rebedor amb greix d'ós¹² i més perfums. Quan li vaig pregar que podia seure fins que la minyona no tornés, em va mirar amb un deteniment que gairebé em va desconcertar; mentre seia, encreuant i descreuant les cames en un racó, li vaig preguntar si havia tingut un bon viatge i que esperava que el Sr. Kenge estigués bé. No el vaig mirar ni un moment, però em vaig adonar que em mirava de la mateixa manera inquisitiva i curiosa.

Quan se li va demanar que pugés a l'habitació del Sr. Boythorn, li vaig fer saber que quan en baixés trobaria dinar preparat i que el Sr. Jarndyce esperava que l'acceptaria. Amb la mà al pom de la porta i una mica de torbació digué:

—Tindrè l'honor de trobar-la aquí, senyoreta?

Li vaig replicar que sí, que hi seria, i se n'anà amb una reverència i una altra ullada.

---

¹² El greix d'ós s'usava com a base per als cosmètics; en aquest cas, probablement aplicat als cabells.

Vaig pensar només que era maldestre i tímid, perquè es mostrava molt torbat, i vaig imaginar que el millor que podia fer era esperar fins que veiés que tenia tot el que volia, i després deixar-lo sol. El dinar fou servit de seguida, però restà una estona damunt la taula. He de suposar que l'entrevista amb el Sr. Boythorn fou ben llarga; i també força tempestuosa perquè, malgrat que la seva habitació era una mica distant, sentia la seva veu alçar-se ara i adés com un vendaval, i evidentment arrossegant autèntiques andanades d'acusació.

Per fi el Sr. Guppy en tornà, però amb aspecte una mica desmillorat arran de la conversa.

—Quina barbaritat, senyoreta –digué en veu baixa–, és un tàrtar!

—Si us plau, prengui una mica de refrigeri, senyor –vaig dir.

El Sr. Guppy s'assegué i començà a esmolar nerviosament el ganivet de trinxar amb la forquilla de trinxar; continuava mirant-me sense dir ni mot –com percebia amb tota seguretat sense mirar-lo– de la mateixa manera inusual. L'esmolada durava tant, que finalment em va semblar un deure alçar la vista, a fi que pogués trencar l'encanteri al qual semblava sotmès, o que no era capaç d'abandonar.

Immediatament mirà al plat i començà a trinxar.

—Què prendrà vostè, senyoreta? Voldria una queixalada d'alguna cosa?

—No, gràcies –vaig dir.

—No puc oferir-li un bocí del que sigui, senyoreta? –va dir el Sr. Guppy, bevent-se apressadament un got de vi.

—Res, gràcies –vaig dir–. Només m'he esperat per assegurar-me que tenia tot el que desitjava. Hi ha alguna cosa que pugui demanar per a vostè?

—No, li resto molt agraït, senyoreta. De veritat. Tinc tot el que puc necessitar per trobar-me a gust... almenys... a disgust... mai no n'estic –i es va beure dos gots de vi, l'un rere l'altre.

Vaig creure que era millor anar-me'n.

—Li demano disculpes, senyoreta! –va dir el Sr. Guppy alçant-se, veient-me alçar–. Però podria concedir-me el favor d'un minut de conversació en privat?

Em vaig tornar a asseure, sense saber què dir.

—El que segueix és sense detriment, senyoreta? –va dir el Sr. Guppy, duent ansiosament una cadira cap a la meua taula.

—No entenc què vol dir –vaig respondre sorpresa.

—És un dels nostres termes jurídics, senyoreta. No en farà cap ús en detriment meu a Kenge i Carboy ni enlloc. Si la nostra conversa no ens duu a res, he de quedar-me com estava, i la meua situació o les meves perspectives futures no n'han de sofrir cap perjudici. En resum, és estrictament confidencial.

—Estic perplexa, senyor –vaig dir–, imaginant què m'ha de comunicar d'estrictament confidencial, si només m'ha vist una vegada, però em

sabria greu causar-li cap mena de dany.

—Gràcies, senyoreta. M’ho crec... això és més que suficient.

Tota l’estona el Sr. Guppy o bé s’allisava el front amb el mocador, o bé es refregava vigorosament el palmell esquerre amb el palmell dret.

—Si em permet prendre un altre got de vi, senyoreta, crec que m’ajudaria a continuar sense aquest continu ofec que no deixaria de ser mútuament desagradable.

Ho féu, i hi tornà. Vaig aprofitar l’ocasió per acomodar-me bé rere la taula.

—Em permetrà oferir-li’n un, oi, senyoreta? —va dir el Sr. Guppy aparentment recuperat.

—Cap ni un —vaig dir.

—Ni mig got? —va preguntar el Sr. Guppy— Un quart? No! Doncs procedim. Actualment, senyoreta Summerson, el meu salari a Kenge i Carboy és de dues lliures la setmana. Quan per primera vegada vaig tenir la joia de fixar-me en vostè era d’una i quinze, i s’hauria quedat en aquesta xifra durant un llarg període. Des de llavors hi ha hagut un augment de cinc, i n’està garantida una altra de cinc a l’expiració d’un termini no superior a dotze mesos des d’aquesta data. La meva mare té una petita propietat en forma d’una petita pensió anual, de la qual viu de manera independent, encara que modesta, a Old Street Road. És eminentment apropiada com a mare política. Mai no interfereix, està sempre disposada a fer les paus i el seu caràcter és tranquil. Té les seves flaqueses —i qui no en té?—, però mai no l’hi he vist recaure quan hi havia invitats; llavors es pot confiar cegament en ella respecte als vins, alcohols i licors de malta. El meu domicili és un allotjament a Penton Place, Pentonville. És humil, però ventilat; dóna al darrere i es considera un dels ravals més sanitosos. Senyoreta Summerson!, li ho dic de la manera més suau... l’adoro. Seria tan amable de permetre’m —per dir-ho així— presentar-li una declaració... fer-li una proposició?

El Sr. Guppy es posà de genolls. Jo em trobava bé rere la taula i no estava gaire espantada. Vaig dir-li:

—Aixequi’s immediatament d’aquesta positura ridícula, senyor, o m’obligarà a trencar la meva promesa incondicional i a fer sonar la campaneta!

—Escolti’m fins al final, senyoreta! —va dir el Sr. Guppy ajuntant les mans.

—No puc permetre’m escoltar ni una paraula més, senyor —vaig contestar—, excepte si s’alça de seguida de la catifa i se’n va a seure a la taula, com hauria de fer si tingués una mica de seny.

Feia cara de llàstima, però lentament s’aixecà i ho va fer.

—Tanmateix, quina mena de burla resulta, senyoreta —va dir, amb una mà damunt el cor i el cap inclinat melancòlicament cap a mi per damunt de la safata—, trobar-se darrere el menjar en un moment així. En un moment així,

senyoreta, l'ànima es fa enrere davant el menjar.

—Li prego que conclogui –vaig dir–, m'ha demanat que l'escolti fins al final i li prego que conclogui.

—Ho faré, senyoreta –va dir el Sr. Guppy—. Com que estimo i honoro, així també obeeixo. Tant de bo que pogués fer-vos l'objecte d'aquest jurament davant de l'altar!

—Això és del tot impossible –vaig dir–, i totalment fora de lloc.

—Me n'adono –va dir el Sr. Guppy, inclinant-se endavant per damunt de la safata i observant-me amb la mirada absorta d'abans, com un altre cop estranyament vaig percebre tot i que els meus ulls no es dirigien cap a ell–, m'adono que des d'un punt de vista pràctic la meva oferta és més aviat pobra. Però, senyoreta Summerson! Àngel! No, no truqui... M'he format en una escola perspicaç i estic avesat a una gran varietat de procediments de l'ofici. Malgrat que sóc jove, he rastrejat proves, he guanyat casos i he vist molta vida. Beneït per la seva mà, quants mitjans no trobaré per fer progressar els seus interessos i empènyer la seva fortuna! Què no podria arribar a descobrir, respecte de vostè mateixa? Certament, que ara no en sé res, però què no podria, si gaudís de la seva confiança i vostè m'hi induís?

Li vaig dir que s'adreçava als meus interessos, o el que suposava que eren els meus interessos, de manera totalment insatisfactòria tal com ho havia fet amb el meu desig; i que s'hauria d'adonar que li demanava, per favor, que se n'anés immediatament.

—Senyoreta cruel –va dir el Sr. Guppy–, escolti només un altre mot! Crec que es devia adonar que vaig quedar colpit pels seus encants el dia que la vaig esperar a Whytorseller. Crec que es devia fixar que no em vaig abstenir de fer tribut als seus encants quan li vaig posar els graons en aquell cotxe de cavalls. Fou un feble tribut per a vostè, però tenia bona intenció. La seva imatge s'ha fixat per sempre més al meu cor. He passejat amunt i avall, tot un vespre, davant la casa dels Jellyby, només per admirar els rajols que una volta la van hostatjar. Aquesta sortida d'avui, sortida totalment innecessària com a servei d'assistència, que era l'objectiu fictici, la vaig planejar jo sol només per a vostè. Si parlo d'interès, només és per fer-me valer del meu respectable infortuni. Abans i primer, hi havia i hi ha amor.

—Em sabia greu, Sr. Guppy –vaig dir, alçant-me i agafant amb la mà la corda de la campaneta–, fer-li a vostè o a qualsevol persona sincera la injustícia de menystenir sentiments honests, per més desagradablement que s'hagin expressat. Si realment ha intentat donar-me una prova de la seva bona opinió, malgrat que a destemps i fora de lloc, considero que he de donar-li les gràcies. Tinc pocs motius per sentir-me orgullosa, i no en sóc. Espero –crec que hi vaig afegir, sense saber gaire què deia– que ara se n'anirà com si mai no hagués fet tan exageradament el ximple, i s'ocuparà dels assumptes de Kenge i Carboy.

—Mig minut, senyoreta! —exclamà el Sr. Guppy, observant que estava a punt de trucar— Això pot considerar-se sense detriment?

—No en faré mai menció —vaig dir—, excepte si em dóna ulteriors motius per fer-ho.

—Un quart de minut, senyoreta! En cas que s’ho repensi... en qualsevol moment, encara que sigui llunyà, això no importaria, perquè els meus sentiments no canviaran mai... quant a tot el que he dit, particularment del que podria arribar a fer... Sr. William Guppy, Penton Place, 87, o per canvi de domicili o defunció —per haver perdut tota esperança o qualsevol cosa semblant—, a l’atenció de la Sra. Guppy, Old Street Road, 302, serà suficient.

Vaig fer sonar la campaneta, va venir la minyona i el Sr. Guppy, deixant la targeta escrita damunt la taula i fent una reverència esllanguida, en sortí. Alçant la vista quan se n’anava, un cop més vaig veure com em continuava mirant després d’haver creuat la porta.

Em vaig quedar allí asseguda una altra hora o més, posant al corrent els llibres i els pagaments, i enllestint una colla d’assumptes. Després vaig arreglar l’escriptori, ho vaig endreçar tot, i em sentia tan assossegada i animada que vaig pensar que havia resolt completament aquell incident imprevist. Però quan vaig pujar a la meva habitació em vaig sorprendre, perquè me’n reia, i després encara me’n vaig sorprendre més perquè em vaig posar a plorar. En resum, durant una estona vaig restar feta una llàstima; em sentia com si m’haguessin polsat una antiga fibra més asprament que mai des dels dies de la meva estimada ninona, enterrada fa tant de temps al jardí.

Capítol 10

El Copista Judicial

Als límits orientals de Chancery Lane, és a dir, més exactament al carrer Cursitor de Cook's Court, el Sr. Snagsby, paperaire judicial, exerceix el seu legítim ofici. A l'ombra de Cook's Court, un lloc generalment obac, el Sr. Snagsby ha tractat amb tota mena de formularis dels procediments legals; amb pells i rotlles de pergamí; amb paper: folis, quartilles, carta, morè, blanc, blanc os i assecant; amb segells; amb plomes d'oficina, plomins, tinta, goma aràbiga, pólvores, agulles, llapis, lacre i timbres¹³; amb cinta roja i cinta verda¹⁴; amb dietaris de butxaca, almanacs, agendes i directoris legals; amb rotlles de cordill, regles, tinters de vidre i de plom, navalles, tisoires, passadors i més estris menors d'oficina; en resum, amb articles massa nombrosos per ésser mencionats; i d'ençà que acabà l'aprenentatge s'associà amb en Peffer. Aquest esdeveniment revolucionà d'alguna manera Cook's Court per l'aparició d'un nou rètol acabat de pintar, PEFFER I SNAGSBY, que desplaçà l'antigament honorat i gens fàcil de ser desxifrat, que deia únicament PEFFER. Perquè el fum, que és l'heura de Londres, s'havia enroscat tant al voltant del nom de Peffer, i encastat tant al seu habitacle, que l'afectuós paràsit havia gairebé anorreat la planta mare.

Ara, en Peffer mai no se'l veu per Cook's Court. No se l'hi espera perquè fa un quart de segle que jeu al cementiri de St. Andrews, a Holborn, enmig dels carros i cotxes de cavalls que bramen al seu voltant com un drac gegantí, tot el dia i mitja nit. Si algun cop, quan el drac descansa, s'esmuny per prendre la fresca a Cook's Court –fins que advertit que ha de tornar pel quiquiriquic de l'optimista gall del celler de la petita lleteria del carrer Cursitor, les idees del qual a propòsit del trenc d'alba seria curiós d'esbrinar perquè per observació personal no en pot saber res–, si algun cop en Peffer torna a visitar els pàl·lids reflexos de Cook's Court, cosa que cap paperer judicial en actiu pot negar de manera categòrica, ho fa invisiblement: ningú no se n'alegra ni se'n plany.

Durant la seva vida, i també durant l'època dels set llargs anys de l'aprenentatge de l'Snagsby, s'allotjava amb en Peffer, a les dependències de la mateixa papereria judicial, una neboda; una neboda baixeta i astuta, una mena de cosa massa violentament comprimida per la cintura i amb un nas afilat com un afilat vespre de tardor, amb tendència a gebrar-se cap a la punta. Els veïns de Cook's Court feien córrer el rumor que la seva mare, empesa per un zel excessiu a fi que la seva silueta arribés a la perfecció, la faixava cada matí

¹³ *Wafers*: disquets de pasta adhesiva utilitzats per enganxar documents o cartes; també disquets vermells que s'adherien als documents legals en comptes dels segells.

¹⁴ *Green ferret*; la cinta de seda verda era pròpia dels documents legals.

recolzant els seus peus maternals contra el barrot del llit per tibar més fort; i a més, que internament emmagatzemava litres de vinagre i suc de llimona: àcids que, segons deien, havien arribat al nas i al caràcter de la pacient. Siguin quines siguin les múltiples llengües del rumor que originà aquesta banal informació, mai no influí ni arribà mai a les orelles del jove Snagsby, el qual, quan va assolir l'edat viril, va festejar i va conquerir la seva bella persona, i entrà de cop en dues societats. Per tant, ara, al carrer Cursitor de Cook's Court, el Sr. Snagsby i la neboda són un, i la neboda continua cuidant amorosament la seva figura, la qual, per més que els gusts discrepin, és inqüestionablement encara més apreciada perquè en queda ben poquet.

El Sr. i la Sra. Snagsby no són sols una carn i una sang, sinó també, en opinió dels veïns, una mateixa veu. Aquesta veu, que sembla procedir només de la Sra. Snagsby, s'escolta molt sovint a Cook's Court. D'una altra banda, el Sr. Snagsby, com que acabà trobant sentit a aquestes dolces tonalitats, rarament se'l sent. És un home submís, calb i tímid, amb una closca lluent i una esquifida mata de cabells negres que li sobresurt al clatell. Té tendència a la docilitat i a l'obesitat. De la manera com s'està a la porta a Cook's Court, amb la bata grisa de botiguer i les mànigues de cotó negres, mirant els núvols, o darrere el taulell de la fosca botiga amb un pesant regle pla, tallant i retallant pergamí acompanyat dels seus dos aprenents, és l'eloqüent imatge d'un home cohibit i sense aspiracions. En aquestes ocasions, de sota els seus peus sorgeixen freqüentment planys i laments en la veu ja esmentada, com d'un fantasma cridaner inquiet a la seva tomba, i de vegades, potser quan arriben a un registre més agut que el normal, el Sr. Snagsby diu als aprenents: "Crec que la meva doneta se les heu amb la Guster!"

Aquest nom propi, fa temps, aguditzà l'enginy dels veïns de Cook's Court, que remarcaren que aquest devia ser el nom de la Sra. Snagsby, considerant que ella podia dir-se Guster¹⁵ amb tota la propietat del terme com a tribut al seu caràcter tempestuós. Tanmateix, és propietat, i l'única propietat, excepte cinquanta xílings anuals i un bagul molt petit migradament ple de roba, d'una noia esprimatxada d'un hospici –batejada amb el nom d'Augusta, segons diuen– que, si bé fou acollida o contractada durant la seva creixença per un amable benefactor de la humanitat resident a Tooting¹⁶, no pogué desenvolupar-se en les circumstàncies més favorables; "té atacs" que la parròquia no arriba a explicar-se.

¹⁵ L'homofonia *guster*, 'arrauxat', amb (Au)gusta permet la paronomàsia.

¹⁶ El 20 de gener de 1849, Dickens publicà a l'*Examiner* el primer d'una sèrie de quatre articles denunciant l'escàndol Tooting, la mort de cent cinquanta nens en una granja de treball infantil de la rodalia de Londres –un hospici que acollia mil quatre-centes criatures–. L'article acabava així: 'El còlera, o alguna inusual forma maligna de tifus similar a aquesta malaltia, es declarà a la granja infantil del Sr. Drouet perquè la direcció era brutal, l'atenció abominable, la supervisió ridícula i la protecció fraudulenta, una desgràcia per a una comunitat cristiana i una taca damunt un país civilitzat.' El propietari, el Sr. Drouet, fou processat per homicidi involuntari i absolt.

La Guster, que realment té vint-i-tres o vint-i-quatre anys, però en general sembla deu anys més gran, és una ganga a causa d'aquests inexplicables i inconvenients atacs; i té tanta por que la facin tornar a mans del seu sant patró, que sempre treballa, excepte quan la troben de cap a la galleda, a l'aigüera, a la lleixivadora, al menjar o en qualsevol cosa que sigui prop seu quan li ve l'atac. Constitueix un motiu de satisfacció per als pares i tutors dels aprenents, que creuen que no hi ha el més mínim perill que inspire tendres emocions al jovent; constitueix una satisfacció per a la Sra. Snagsby, que sempre pot trobar-li peròs; constitueix un motiu de satisfacció per al Sr. Snagsby, que creu que tenir-la és una obra de caritat. Als ulls de la Guster, l'establiment dels Srs. Snagsby és un temple d'abundància i esplendor. Creu que el saló de dalt, que sempre es manté, com si diguéssim, amb la bata posada i els rulls, és el més elegant de tota la cristiandat. La vista que ofereix damunt Cook's Court per una banda –sense mencionar un reüll al carrer Cursitor–, i per una altra al pati posterior de l'algotzir Coavinses, la considera una perspectiva de bellesa inigualable. Els retrats a l'oli, i d'oli n'hi ha un munt, del Sr. Snagsby mirant la Sra. Snagsby, i de la Sra. Snagsby mirant el Sr. Snagsby, li semblen obres mestres, dignes de Rafael o Ticià. La Guster té algunes recompenses per les seves nombroses privacions.

El Sr. Snagsby deixa tot el que no siguin els secrets habituals del negoci a mans de la Sra. Snagsby. Ella maneja els diners, es discuteix amb els recaptadors d'Hisenda, el diumenge tria el lloc i l'hora de pregària, autoritza els esbarjos del Sr. Snagsby i no accepta cap ordre sobre el que considera adequat que hi hagi per sopar. Fins a l'extrem que ha esdevingut punt de comparació entre les comares veïnes, molt més enllà de les dues bandes de Chancery Lane i fins i tot als afores de Holborn, les quals, en qualsevol batalla campal domèstica, habitualment demanen als marits que es fixin en la diferència entre la posició d'elles i la de la Sra. Snagsby, i la conducta d'ells i la del Sr. Snagsby. El rumor que sempre vola com un ratpenat sobre Cook's Court i que fa safareig dins i fora de totes les finestres, diu que la Sra. Snagsby és envejosa i xafardera; i que el Sr. Snagsby de vegades està tip de la casa i de la llar, i que si només tingués el valor d'una rata no s'hi quedaria. També s'ha observat que les dones que l'esmenten als seus benvolguts marits com a exemple eximi, el menystenen; i que ningú no ho fa amb tant de menyspreu com una senyora en particular, de qui se sospita que el seu senyor li aplica el paraigua com a correctiu. Tanmateix, aquests vagues xiuxiueigs poden sortir del fet que el Sr. Snagsby és, a la seva manera, un home poètic i meditabund; a qui li agrada de passejar per Staple Inn a l'estiu i observar com en són, de bucòlics, els pardals i les fulles; i també passar l'estona per Rolls Yard el diumenge a la tarda i comentar –si té bon humor– que aquells d'abans sí que eren els bons temps i que ara podries trobar, si estaves disposat a cavar, un sepulcre de pedra o dos sota aquella església, n'està més que segur. També distreu la seva imaginació

pensant en els nombrosos cancellers, vicecancellers i arxivers generals que s'han mort; i exhala un aire tan camperol quan explica als dos aprenents com havia sentit dir que una vegada, quan Turnstile¹⁷ era realment un torniquet, pel bell mig de Holborn corria un rierol “clar com el cristall” que baixava directament fins als horts...; tan camperol, que ha perdut les ganes d'anar al camp.

El dia s'acaba i els llums de gas són encesos, però encara no fan efecte perquè no és del tot fosc. El Sr. Snagsby, que s'està a la porta de la botiga mirant els núvols, veu un corb que ha sortit tard i que se'n va cap a ponent fregant la llesca de cel que pertany a Cook's Court. El corb vola en línia recta a través de Chancery Lane i Lincoln's Inn Garden, cap a Lincoln's Inn Fields.

Aquí, en una gran casa, antigament una mansió nobiliària, hi viu el Sr. Tulkinghorn. Actualment es lloga per grups de cambres, i en aquests esmicolats fragments de la seva grandesa, els advocats hi viuen com els cucs dins les nous. Però encara hi romanen les espaioses escalinates, passadissos i avantcambres; i fins i tot els sostres pintats, on una al·legoria, amb casc de romà i túniques celestials, escampa per balustrades i columnes tantes flors, núvols i nens de cames molsudes, que fa venir mal de cap –objectiu que, més o menys, l'al·legoria sempre sembla perseguir. Aquí viu el Sr. Tulkinghorn, enmig dels seus nombrosos baguls etiquetats amb cognoms preeminents, quan no és, sense dir ni un mot, a la llar de les cases senyorials on els grans homes d'aquest món es moren d'avorriments. Avui és aquí, callat, al seu escriptori. Una ostra de la vella escola que ningú no pot obrir.

El seu apartament, al crepuscle d'avui a la tarda, s'assembla al seu aspecte. Antiquat, rovellat, sense cridar l'atenció i amb la capacitat de poder-ho fer. L'envolten pesants poltrones de crinera i caoba d'ampli respatller, antiquades i gens fàcil de moure, taules obsoletes amb potes afuades i cobertes de feltre polsós, i gravats que presenten els posseïdors dels grans títols de l'última generació o de la penúltima. Una catifa turca gruixuda i deslluïda cobreix el terra del lloc on seu, flanquejat per dues espelmes en dos canelobres de plata passats de moda que donen una llum molt insuficient a la gran sala. Els títols dels llocs dels seus llibres s'han enretirat dins l'enquadernació; tot el que pot tenir pany en té un; no es veu ni una clau. Hi ha ben pocs papers esparços. Té a la vora una mena de manuscrit, però no hi presta atenció. Amb el tap rodó d'un tinter i dos bocins trencats de lacre, silenciosament i amb calma, soluciona una cadena qualsevol d'indecisions que li ronda pel cap. Ara el tap de tinter és al mig, ara el bocí de lacre vermell; ara el bocí negre. Això no va així. El Sr. Tulkinghorn els ha de recollir i tornar a començar.

---

¹⁷ Turnstile, carrer de Londres / *Turnstile*, torniquet per regular un lloc de pas –antigament impedia que les ovelles es desviessin cap a dins de la ciutat.

Aquí, sota el sostre pintat, amb l'al·legoria en escorç fitant la seva intrusió, com si volgués llançar-se-li al damunt i ell la menystingués, el Sr. Tulkinghorn té a la vegada la casa i el bufet. No té personal, només un home de mitjana edat, usualment amb els colzes deslluïts, que seu en un gran banc al vestíbul i rarament va sobrecarregat de feina. El Sr. Tulkinghorn no és com els altres. No vol passants. És un gran dipòsit de confidències, que no s'ha d'obrir de cap manera. Els clients el volen a ell; ell s'encarrega de tot. Els documents que s'han de redactar, els fa redactar per perits especialitzats del Col·legi d'Advocats amb instruccions secretes; les acurades còpies que s'han de fer, les fa fer a les papereries judicials, sense reparar en despeses. L'home de mitjana edat del vestíbul en sap gairebé tant, de l'aristocràcia, com qualsevol escombriaire de Holborn.

El bocí vermell, el bocí negre, el tap de tinter, l'altre tap de tinter, el saquet de sorra. Exacte! Tu al mig, tu a la dreta, tu a l'esquerra. Aquesta sèrie d'indecisions s'ha de resoldre ara o mai. Ara! El Sr. Tulkinghorn s'alça, es posa bé les ulleres, es posa el barret, es fica el manuscrit a la butxaca, surt i diu a l'home de mitjana edat de colzes deslluïts: "Tornaré de seguida." Molt rarament li diu alguna cosa més explícita.

El Sr. Tulkinghorn se'n va per on ha vingut el corb —no tant en línia recta, però gairebé—, cap al carrer Cursitor de Cook's Court. A la Papereria Judicial de l'Snagsby: es copien i amplien actes, es fa escriptura legal en totes les seves branques, etc., etc., etc.

Són entre les cinc i les sis de la tarda i una balsàmica fragància de te calent plana a Cook's Court. Plana prop de la porta de l'Snagsby. Sempre van d'hora; s'hi dina a dos quarts de dues, i el sopar és a dos quarts de deu. El Sr. Snagsby era a punt de baixar a les regions subterrànies a prendre te quan just llavors mirà cap a la porta, i va veure el corb que havia sortit tard.

—Hi ha el mestre a casa?

La Guster vigila la botiga, perquè els aprenents prenen el te a la cuina, amb el Sr. i la Sra. Snagsby; per tant, les dues filles del sastre, que es pentinen els rínxols en dos miralls de dues finestres del segon pis de la casa del davant, no poden fer distreure els dos aprenents, tal com elles engrescadorament pensen, sinó que estan merament despertant la infructuosa imaginació de la Guster, els cabells de la qual ni creixen, ni creixeran, i confidencialment es creu que mai no ho podran fer.

—Hi ha el mestre a casa? —pregunta el Sr. Tulkinghorn.

El mestre és a casa i la Guster l'anirà a buscar. La Guster desapareix, contenta de sortir de la botiga, que contempla amb una barreja de temor i veneració com a magatzem d'horribles instruments de la gran tortura de la llei: un lloc on no s'ha d'entrar una vegada s'ha apagat el llum de gas.

Apareix el Sr. Snagsby: greixós, calentó, herbaci, i mastegant. S'empassa un bocí de pa amb mantega.

—Valga'm Déu Senyor! El Sr. Tulkinghorn!

—Voldria dir-li un parell de mots, Sr. Snagsby.

—I tant, senyor! Déu meu Senyor, per què no m'ha enviat el seu empleat? Si us plau, passi a la rebotiga, senyor —l'Snagsby s'ha espavilat en un no res.

La reduïda cambra, amb forta olor de greix de pergamí, és a la vegada magatzem, comptadoria i copisteria. El Sr. Tulkinghorn s'asseu davant d'ell en un tamboret prop de l'escriptori.

—Jarndyce contra Jarndyce, Snagsby.

—Sí, senyor.

El Sr. Snagsby encén el llum de gas i tus darrere la mà, anticipant modestament beneficis. El Sr. Snagsby, com a home tímid, acostuma a tossir de moltes maneres i així estalvia paraules.

—Últimament va copiar per a mi algunes declaracions jurades d'aquest procés.

—Sí, senyor, ho vam fer.

—N'hi ha una —diu palpejant descuidadament, impenetrable i hermètica ostra de la vella escola!, la butxaca que no és— que té una cal·ligrafia peculiar i que m'agrada força. Com que passava per casualitat per aquí, i pensava que la duia, he entrat per preguntar-li-ho... però no la duc. No importa, deixem-ho per a qualsevol altra ocasió... Ah! Aquí la tinc... He entrat per preguntar-li qui la va copiar.

—Qui la va copiar, senyor? —després d'agafar-la, la deixa plana damunt l'escriptori i en separa tots els fulls de cop, amb una torsió i giravolt de la mà esquerra característica dels paperaires— Aquesta la vam donar a fora, senyor. Actualment donem a fora molta feina. En un moment, consultant el meu registre, li puc dir qui la va copiar, senyor.

El Sr. Snagsby treu el registre de la caixa forta, dóna un altre cop de coll al mos de pa i mantega, que tenia encallat, mira de reüll la declaració jurada i amb l'índex dret recorre de dalt a baix una pàgina del registre. "Jewby... Parker... Jarndyce."

—Jarndyce! Ja ho tenim, senyor. És clar! Ho podia haver recordat. Ho vam donar a fora, senyor, a un copista que s'allotja exactament a l'altra banda del carreró.

El Sr. Tulkinghorn havia vist l'entrada, l'havia trobada abans que el Sr. Snagsby i la va llegir mentre l'índex baixava columna avall.

—Com l'anomena? Nemo?

—Nemo, senyor. Aquí ho tenim. Quaranta-dos folis¹⁸. Lliurats dimecres a la nit a les vuit en punt; rebuts dijous al matí a dos quarts de deu.

¹⁸ No fa referència a la grandària del full, sinó al nombre de mots. El foli de la Cancelleria en contenia noranta.

—Nemo! –repeteix el Sr. Tulkinghorn– En llatí, *Nemo* vol dir *ningú*.

—Crec que en anglès és algú, senyor –suggereix amb un estossecc respectuós–. És el nom d'aquesta persona. És aquí, com pot veure, senyor! Lliurats dimecres a la nit a les vuit en punt; rebuts dijous al matí a dos quarts de deu.

El Sr. Snagsby, de cua d'ull, s'adona del cap de la Sra. Snagsby mirant per la porta dins la tenda per assabentar-se del motiu que li ha fet abandonar el te. El Sr. Snagsby li dedica un estossecc d'explicació, com si volgués dir: “Estimada, un client!”

—A dos quarts de deu, senyor –repeteix–. Els nostres copistes judicials, que viuen de feines a preu fet, són una colla d'extravagants, i aquest potser no és el seu cognom, però és el que fa servir. Ara recordo, senyor, que el posa en un anunci que enganxa a la Seu dels Decrets Judicials, a la Seu del Tribunal Reial, a les Cambres dels Magistrats i llocs per l'estil. Ja sap quina mena d'anunci, senyor... buscant feina.

El Sr. Tulkinghorn dóna un cop d'ull a través del finestró al pati posterior de l'alguatzir Coavinses, on es veu llum a les finestres. La sala de cafè Coavinses és al darrere i es divisen borrosament a través de les cortinetes les ombres d'uns quants cavallers sota sospita. El Sr. Snagsby aprofita l'ocasió per girar lleugerament el cap i mirar per damunt l'espatlla la seva doneta, i llaviejar com a excusa aquest missatge: “Tul-king-horn... ric... in-flu-ent!”

—Havia donat feina a aquest home abans? –pregunta el Sr. Tulkinghorn.

—Oh, i tant, sí, senyor! Feina de vostè.

—Pensant en assumptes més importants, he oblidat on ha dit que vivia.

—A l'altra banda del carreró, senyor. De fet s'allotja a... –el Sr. Snagsby dóna un altre cop de coll, com si el mos de pa i mantega fos insuperable– ...en un magatzem de draps i botelles.

—Em podria ensenyar el lloc quan me'n vagi?

—Amb moltíssim gust, senyor!

El Sr. Snagsby es treu les mànigues i la bata grisa, es posa la jaqueta negra i treu el barret del penjador.

—Oh! Aquí tenim la meva doneta! –diu en veu alta– Estimada, series tan amable de dir a un dels nois que s'encarregui de la botiga mentre travesso el carrer amb el Sr. Tulkinghorn? La Sra. Snagsby, senyor... No tardaré ni dos minuts, amor!

La Sra. Snagsby fa una reverència a l'advocat, es retira rere el taulell, els observa a través de les cortinetes de la finestra, se'n va silenciosament a la rebotiga i repassa les entrades del registre que encara és obert. Evidentment, està encuriosida.

—Trobarà aquest lloc desagradable, senyor —diu el Sr. Snagsby donant-li preferència de pas i deixant l'estreta vorera pavimentada a l'advocat—, i la gent molt brètols. Però, en general, no són sinó una colla d'incultes. L'avantatge d'aquest home en particular és que mai no dorm. Si li ho demana, s'hi abraonarà fins a enllestir la feina per llarga que sigui.

Ara és del tot fosc i els llums de gas han adquirit tota la seva eficàcia. L'advocat i el paperaire, empentejant-se amb els oficinistes que van a tirar les cartes del dia, amb els apoderats i advocats que van a casa a sopar, amb demandants i demandats i pledejadors de tota mena, i amb la gentada en general, en el camí de la qual la saviesa legisladora dels temps ha interposat un milió d'obstacles en les transaccions dels assumptes més corrents de la vida —capbussant-los dins la llei i l'equitat, i dins del seu misteri afí: el fang dels carrers que està fet de vés a saber què i que se'ns enganxa sense saber ni quan ni com; sabedors només en general que quan n'hi ha massa considerem necessari treure'l a palades—, arriben al magatzem de draps i botelles i empori general de moltes mercaderies menystingudes, amuntegades a l'ombra del mur de Lincoln's Inn i guardades, com diu el rètol pintat —a qui pugui interessar— per un tal Krook.

—Aquí és on viu, senyor —diu el paperaire

—Aquí és on viu, oi? Gràcies —diu l'advocat desentenent-se'n.

—No hi entrarà, senyor?

—No, gràcies, no; ara me'n vaig als Fields. Bona nit. Gràcies!

El Sr. Snagsby alça el barret i torna cap a la seva doneta i el seu te. Tanmateix, el Sr. Tulkinghorn ara no se'n va als Fields. Continua una mica, gira en rodó i torna a la botiga del Sr. Krook, i hi entra directament. És bastant fosc, hi ha una espelma capçada de sutge o alguna cosa semblant a l'aparador, i un vell amb un gat que seu al fons a la vora d'una llar. El vell s'aixeca i ve cap endavant, amb una altra espelma capçada de sutge a la mà.

—Si us plau, hi és el vostre llogater?

—Mascle o femella, senyor? —diu el Sr. Krook

—Mascle. La persona que fa de copista.

El Sr. Krook s'ha mirat el personatge amb deteniment. El coneix de vista. Té una clara impressió de la seva reputació aristocràtica.

—Desitja veure'l, senyor?

—Sí.

—És el que rarament faig jo —diu el Sr. Krook amb una ganyota—. Vol que li digui que baixi? Però és molt poc probable que ho faci, senyor!

—Doncs pujaré jo a veure'l —diu el Sr. Tulkinghorn.

—Segon pis, senyor. Agafi l'espelma. Per aquí, amunt!

El Sr. Krook, acompanyat de la gata, es queda a baix de les escales, observant el Sr. Tulkinghorn.

—Ei... ei! —diu quan el Sr. Tulkinghorn gairebé ha desaparegut.

L'advocat mira cap avall per damunt de la barana. La gata obre la maligna boca i li llança un bufec.

—Ordre, Lady Jane! Comporti's amb les visites, milady! Sap què diuen del meu llogater? —murmura en Krook pujant un graó o dos.

—Què en diuen?

—Que s'ha venut a l'Enemic; però vostè i jo ho sabem prou bé: no compra. Però ja li diré el què; el meu llogater està tan malhumorat i tan abatut, que crec que ha fet aquest tracte tan de pressa com qualsevol altre. No el tregui de polleguera, senyor. És el meu consell!

El Sr. Tulkinghorn branda el cap i continua pujant. Arriba a la porta fosca del segon pis. Truca, no rep cap resposta, obre i, accidentalment, se li apaga l'espelma.

Si no ho hagués fet ell, l'aire de l'habitació seria prou viciat per haver-la apagada. És una habitació petita, gairebé negra d'estalzi, greix i brutícia. En el rovellat esquelet d'una llar, arraulit al mig com si la pobresa l'hagués engrapat, un foc de carbó de coc rogenic crema dèbilment. Al racó, prop de la xemeneia, hi ha una taula de treball i un escriptori malmès: un desert afectat per una arruixada de tinta. En un altre racó, un bagul atrotinat damunt una de les dues cadires serveix d'armari o guarda-roba; no se'n necessita un de més gran, perquè s'ensorra com les galtes d'una persona famèlica. El terra és nu, excepte aquesta vella estora de corda esfilagarsada feta miques i desgastada, que jau defallida damunt les rajoles. Cap cortina no vela la foscor de la nit, només els descolorits porticons travats l'un amb l'altre; i a través de dos forats enclotats que hi ha, potser podria estar sotjant la fam: la Banshee¹⁹ de l'home de damunt del llit.

Perquè, damunt una llitotxa davant la llar de foc, enmig de l'embull d'una bruta vànova de retalls, cotó prim acanalat i arpillera basta, l'advocat, indecís just al llindar de la porta, hi veu un home. Jeu allí vestit amb camisa i pantalons, amb els peus nus. Ofereix un aspecte groguenc a l'espectral foscor d'una espelma que havia anat degotant, fins al punt que tota la longitud del ble —que encara cremava— s'havia doblegat pel mig, i hi havia deixat al damunt una torre de mortalla²⁰. Els cabells despentinats es barregen amb les patilles i la barba, també despentinada i descuradament crescuda, com l'escòria i la boirina que l'envolten. Viciada i bruta com és l'habitació, viciat i brut com és l'aire, no és fàcil percebre quines són les fortors que ofenen més els sentits, però dins el general decandiment i desmai i la flaire de tabac florit, arriba a la boca de l'advocat el tast indefinit i amarg de l'opi.

—Hola, amic meu! —cria l'advocat, i pica amb el canelobre de ferro a la porta.

¹⁹ Al folklore irlandès i escocès, ésser sobrenatural que plany on algú és a punt de morir. En irlandès: *bean sidhe*.

²⁰ Segons la superstició popular era un mal averany, augurava la mort.

Creu que ha despertat el seu amic. Jeu una mica de costat, però els seus ulls de segur que són oberts.

—Hola, amic meu! –torna a cridar– Hola! Hola!

Mentre copeja la porta, l'espelma, que havia llanguit feia estona, s'apaga del tot i el deixa a les fosques, amb els ulls enclotats dels porticons que miren fixament damunt del llit.